

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE UYGULANAN
ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN ÖĞRENCİLERİN
AKADEMİK BAŞARI, TUTUM VE KALICILIĞINA
ETKİSİ**

Engin BARAN

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE UYGULANAN ZİHİN HARİTASI
TEKNİĞİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARI, TUTUM VE
KALICILIĞINA ETKİSİ**

(The Effects of the Use of Mind Maps in the Visual Arts Course on Students' Academic
Achievement, Attitudes and Aersistence in Primary Education)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Engin BARAN

Danışman: Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR

Erzurum
Ağustos, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Engin BARAN tarafından hazırlanan “Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığına Etkisi” başlıklı çalışması 11 / 08 / 2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Mustafa ÇAPAR

Çukurova Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Menduha SATIR KAYSERİLİ

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum Ve Kalıcılığına Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

11 / 08 / 2022

Aslı ıslak imzalıdır

Engin BARAN

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun / ... / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun / ... / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazım aşamasında ve öncesinde bana engin bilgi birikimi ile yol gösteren ve ne zaman ihtiyacım olsa desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR’a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tüm yaşamımda olduğu gibi eğitim hayatımda da her zaman yanımda olan aileme ve araştırmamda yer alan tüm öğrencilerime şükranlarımı sunarım.

Engin BARAN

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE UYGULANAN ZİHİN HARİTASI TEKNİĞİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARI, TUTUM VE KALICILIĞINA ETKİSİ

Engin BARAN

Ağustos 2022, 61 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı görsel sanatlar dersinde uygulanan zihin haritası tekniğinin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve kalıcılığına etkisinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırmada nicel verilerin ön test son test şeklinde eşleştirilmiş deney ve kontrol gruplu deneysel modeli yürütülmüştür. Deney grubundaki öğrencilere Zihin Haritası yöntemi uygulanmış, kontrol grubunda görsel sanatlar müfredatına uyulmuştur. Veri toplama aracı olarak başarı testi uygulanmıştır. Veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Deney grubu ve kontrol grubu son test puan ortalamalarının öntest puan ortalamalarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Deney grubu katılımcılarının son test puan ortalamalarının ise kontrol grubundaki katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca deney grubu katılımcılarının öntutum puan sıralamasının son tutum puan sıralamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca görsel sanatlar dersinde zihin haritası tekniğinin kullanılmasının kalıcılık üzerinde etkili olduğunu da tespit edilmiştir.

Sonuç: Görsel sanatlar dersinde zihin haritası yönteminin kullanımının öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanlarının yüksek çıkması mevcut öğretim sisteminin de akademik başarıyı yükselttiğini göstermiştir. Deney grubunda puanların daha yüksek çıkması, Görsel Sanatlar dersinde zihin haritası yönteminin mevcut öğretim sistemine kıyasla akademik başarıyı daha çok yükselttiği görülmüştür. Görsel sanatlar dersinde zihin haritası tekniğinin kullanılmasının tutum üzerinde bir etkisinin olmadığı ancak kalıcılık üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Zihin haritası, Sanat, Sanat eğitimi

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

THE EFFECT OF MIND MAP TECHNIQUE APPLIED IN VISUAL ARTS COURSE ON ACADEMIC SUCCESS, ATTITUDES AND PERMANENTITY OF STUDENTS

Engin BARAN

August 2022, 61 Pages

Purpose: The purpose of this research is to determine the Effect of the Mind Map Technique applied in the Visual Arts Lesson on the Academic Achievement, Attitude and Permanence of the Students.

Method: In the research, the experimental model of the quantitative data in the form of pre-test and post-test paired with experimental and control groups was carried out. The participants in the experimental group were informed about the subject between the pretest and the posttest. No transfer was made to the participants in the control group. An achievement test was used as a data collection tool. The data were analyzed using the SPSS program.

Findings: It was determined that the posttest mean scores of the experimental group and control group participants were higher than the pretest mean scores. It is seen that the posttest mean score of the experimental group participants is higher than the mean score of the participants in the control group. In addition, it is seen that the pre-attitude score ranking of the experimental group participants is higher than the post-attitude score ranking. In addition, it has been determined that the use of mind mapping technique in visual arts lesson is effective on permanence. In the study, it was seen that the mind map application increased student success.

Conclusions: It has been concluded that the use of the mind map method in the visual arts course has a positive effect on the academic success of the students. The high post-test achievement scores of the control group students showed that the current education system also increased the academic achievement. It was observed that the higher scores in the experimental group, and the mind mapping method in the visual arts course increased the academic achievement more than the current teaching system. It has been observed that the use of mind mapping technique in the visual arts lesson has no effect on attitude, but it has an effect on permanence.

Keywords: Mind map, Art, Art education

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ VE RESİMLER DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ VE RESİMLER DİZİNİ.....	x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	6
Sanat Eğitimi.....	6
Sanat Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler	7
Anlatım Metodu	7
Soru-Cevap Yöntemi.....	8
Proje Yöntemi	9
Problem Çözme Yöntemi.....	10
Bellek Eğitimi Yöntemi	12
Gösterip Yaptırma Yöntemi.....	13
Tartışma Yöntemi.....	14
Gezi Gözlem Tekniği	15
Zihin Haritası Tekniği.....	15
Sanat Eğitiminde Kullanılan Diğer Tekniklerden Farkı	17

Zihin Haritası Yapımı	18
Zihin Haritası Kullanım Alanları	20
Hedef Oluşturmada Zihin Haritaları	20
Toplantı Hazırlığında Zihin Haritaları	21
Sunum Hazırlığında Zihin Haritaları	21
Raporlama	21
Birleştirme.....	21
Not Tutmada Zihin Haritaları	22
Beyin Fırtınası.....	22
Dil Öğreniminde Zihin Haritaları.....	23
Kitap Okurken Zihin Haritaları.....	23
Yeni Konu Öğreniminde Zihin Haritaları	24
İlgili Araştırmalar.....	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	29
Yöntem	29
Araştırma Yöntemi.....	29
Çalışma Grubu	29
Veri Toplama Araçları	30
Başarı Testi.....	30
Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği.....	30
Uygulama	30
Verilerin Analizi.....	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	34
Bulgular	34
Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	34
İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	34
Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	35
Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	36
Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	36
Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular	37
Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	37
Sekizinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	38
Dokuzuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	38
BEŞİNCİ BÖLÜM	40

Tartışma ve Sonuç	40
Öneriler	42
KAYNAKÇA	44
EKLER	49
Ek-1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği	49
Ek-2. Başarı Testi.....	50
Ek-3. Veli Onam Formu.....	53
Ek-4. Etik Kurulu Kararı.....	54
Ek-5. Araştırma Uygulama İzinleri.....	50
Ek-6. Deney Grubu Uygulama Fotoğrafları.....	57
Ek-7. Kontrol Grubu Fotoğrafları	60
ÖZ GEÇMİŞ.....	60

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler.....	29
Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testi Öntest Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo	34
Tablo 3: Deney Grubu Başarı Testi Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	35
Tablo 4: Kontrol Grubu Başarı Testi Öntest-Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	35
Tablo 5: Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testi Sontest Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo	36
Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Öntutum Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	36
Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Sontutum Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	37
Tablo 8: Deney Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	37
Tablo 9: Kontrol Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları Arasındaki Farkları Gösteren Tablo.....	38
Tablo 10: Deney ve Kontrol Grubu Arasındaki Kalıcılık Test Puanları Farklarını Gösteren Tablo	37

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: <i>Zihin Haritası Unsurları</i>	16
Şekil 2: <i>Zihin Haritası Faydaları</i>	17
Şekil 3: <i>Deney Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	31
Şekil 4: <i>Kontrol Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	32
Şekil 5: <i>Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	32

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1: <i>Zihin Haritası Unsurları</i>	16
Resim 2: <i>Zihin Haritası Faydaları</i>	17
Resim 3: <i>Deney Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	31
Resim 4: <i>Kontrol Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	32
Resim 5: <i>Zihin Haritası Tekniği Çalışmasında Bir Kare</i>	32
Resim 6: <i>Zihin Haritası Tekniği Örneği Anlatımından Bir Kare</i>	57
Resim 7: <i>Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare</i>	57
Resim 8: <i>Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare</i>	58
Resim 9: <i>Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare</i>	58
Resim 10: <i>Zihin Haritası Tekniği ile Türk El Sanatları Konusu Anlatımından Bir Kare</i>	59
Resim 11: <i>Başarı Testinden Bir Kare</i>	60
Resim 12: <i>Başarı Testinden Bir Kare</i>	60

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzde
df	: Serbestlik değeri
dk.	: Dakika
f	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
N	: Öğrenci Sayısı
Ort.	: Ortalama
ÖTP	: Ön Test Puan
p	: Anlamlılık Düzeyi
Pj	: Madde güçlüğü
Rjx	: Madde ayırt edicilik indeksi
S.	: Serbestlik Derecesi
S.S.	: Standart Sapma
sd	: StandartSapma
STP	: SonTestPuan
t	: t değeri
vb.	: ve benzeri
X	: Ortalama
GSDBT	: Görsel Sanatlar Dersi Başarı Testi
GSDYTÖ	: Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İçinde olduğumuz çağ sürekli bir yapılanma, değişim ve gelişim göstermekte ve yenilenmektedir. Bu devinim içerisinde bireyler merak ederek, çevresinde olup bitenleri sorgulama eğilimi göstererek bu değişimlere ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Zamanın geleceği etkileyerek ilerleyişi, söz konusu olan bilimsel bilgilerin de bu yenilikten etkilenmesine neden olmaktadır. Hızlı akan bu sürece ayak uydurabilmek için de insanoğlunun yeterli bilgi ve birikime sahip olması gerekmektedir. Bilişim çağının getirileriyle beraber insan, bilgi, davranış ve değerlerinin çağa ayak uydurabilecek hale gelmesi, eğitim alanında da bir dinamiklik ve değişime gerek duyulduğunu ortaya koymaktadır (Sezai & Erkal, 1995).

Zaman ve mekan açısından süreklilik arz eden eğitim kavramı insanların tecrübelerinden de beslenmektedir. Eğitim sonucunda kişinin bilgi, beceri ve davranışlarında değişimler olması beklenmektedir. Bunun için de eğitimin alt boyutlarında da doğru bir işleyiş olmalıdır. Bu alt boyutlardan en önemlisi ise dinamik ve proaktif bir sürekli eğitim modelin işlerlik kazandırılmasıdır (Atak & Atık, 2007, s. 66). Eğitimin özellikle insanlar üzerindeki durumu günümüz şartlarında değişiklik göstermektedir. Yetkiner'e (2011) göre teknolojik imkânlar ile ailelerin bilinçlenmesi ve zihinsel olarak oldukça aktif olmamız gereken bu dönemde önemli olan şey eğitimin insanlara ne şekilde ve nasıl verildiğidir. Bilim dünyasının aktivasyon sürecini ilerletmesi ile oluşan değişim ve yeni değerler öncülüğünde, öğrenim ve öğretim süreçlerinde farklılaşmalar meydana gelmiştir (Genç & Eryaman, 2007).

Bu bakımdan bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulmasının önem taşıması, yerinde öngörülen öğretim stratejilerinin, yöntemlerinin ve tekniklerinin kullanılması ile hâsıl olmalıdır. Beraberinde zenginleştirici farklı materyal türlerinin kullanılması ile birlikte eğitimin bireyler üzerindeki etkisinin artırılması ve öğrenmeyi öğrenme becerisinin hâkim kılınması önemlidir (Çakıroğlu & Ataman, 2008). Klasik öğretim yönteminin yeterli olmayışı ve zamana ayak uyduramayışı hem öğretmen hem de öğrenciler üzerindeki etkisini tekrar gözden geçirme olanağını doğurmuştur (Kavak, 2016). Öğretmen ve öğrenciler için mühim bir hal alan ve yeni gelişen yöntem teknikler Şentürk'e (2009) göre, öğretmen ve öğrencilerin aktif rol alabilecekleri bir senaryodur.

Eğitim üzerindeki yeni gelişmelerle beraber, müdahale edilen yeni yöntem ve yaklaşım ile amaçların net olarak ifade edilememesi problemi de ortadan kalkmaya başlamıştır. Özellikle bu gelişmelerin sadece pozitif alanlarda olmadığı görülmektedir. Birey bazında özellikle stabil anlatımın yaratıcılığı köreltebileceği düşünüldüğünden, gelişim için önemli paydada yer alan sanat eğitiminin önemi kendini biraz daha belli ettirmektedir. Zira en önemli aktivitesi öğrenmek olan insan, bu deneyimle duygu ve düşüncelerini aktarabilmek için bundan faydalanmaktadır (Çellek, 2003 & Tuzlak, 2004). Özellikle eğitim alanında öğrencinin ezberci bir anlatım yerine, derse bizzat dâhil olan, aktif rol üstlenen statüde yer almasında mühim yerde bulunan sanat eğitimi, eğitimde bulunan diğer bütün alanlarla da bağlantılıdır (Cömert, 2002 & Genç, 1990).

Eroğlu'na (2016) göre, dünyanın geldiği noktadan düşünülünce, sanatı anlamayan ve anlamayı yayamayan bir toplum için en ufak bir ilerleme şansı bile bulunmayacağı söz konusudur. Özellikle görsel sanatlar eğitimi sürecinde geleneksel yöntemlerin etkilerinin hala devam ediyor olması, aynı zamanda ders sürecinin ürün ortaya çıkarma ve ödev şeklinde sürdürülmesi, öğrencileri tatmin etmemektedir. Özgün ürünlerin ortaya çıkması için yeni yöntem ve teknikle ışığında öğreti ve bilgilerin kalıcılığı önemli hale gelmektedir. Yaratıcı ve özgün çalışmaların ortaya çıkması üzerinde görsel sanatlar eğitiminde teorik derslerin uygulamalı çalışmalarla birlikte yürütülmesi önemlidir. Bu bağlamda görsel sanatlar eğitimi dersinde Zihin Haritası tekniği, öğrencilerin etkin katılım ve dersin somutlaştırılması adına uygulanan bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tony Buzan tarafından geliştirilen ve öğrencilerin öğrenirken eğlenecekleri, görsel sanatlar eğitiminde derslerin anlamsal boyutunun, öğrenciler üzerindeki somutlaştırma etkisini artırmak ve bu yönde beceri geliştirmek amacıyla uygulanan bu teknik, çağdaş sanat eğitiminin çeşitli zihinsel, duyuşsal, kavramsal ve devinimsel gelişimine olanak sunarak, yaratıcı birey bakış açısı kazandırılmasını sağlar (Artut, 2011). Sorun çözümü odaklı işlerlik kazanan (Şen, 2012) ve beynin her iki tarafını kullanmada rolü olan bu teknik (Buzan, 1976), bilgi parçalarını anlamlı hale getirerek öğrenme üzerine katkı yapmaya uygundur. Bireyin sanatsal bir işleyle mantıksal çıkarımları destekleyen zihin haritalaması, açık bir ifadeyle hayal gücü ve resimlerin mantık arasındaki bileşkesidir (Beyer 1996 & Svantesson 1992). Aynı zamanda bilginin organize edilerek saklanması ve ihtiyaç hasıl olduğunda önem sırasına göre geri çağırılması açısından daha kolay fırsatlar sunan zihin haritası tekniği, bu bakımdan da önemlidir (Buzan, 2009).

Eğitim sürecinde aktif olarak yer almanın önemli görüldüğü bu çağda, yeni yöntemler ve gerekçeleri ışığında aktif bir şekilde sürece dâhil olan, düşünebilen, özgüven ve yaratıcı

düşünceye sahip öğrenciler yetiştirilmesi amacıyla, araştırmaların yapılması da kaçınılmaz bir hal almıştır.

Yukarıda belirtilen neden ve etkiler ışığında bu araştırmada görsel sanatlar dersinde uygulanan zihin haritası tekniğinin öğrencilerin akademik başarı, tutum ve kalıcılığına etkisi belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı “Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığına Etkisi”nin belirlenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

1. Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Deney grubu öğrencilerinin ön test başarı puanları ile son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puanları ile son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Öntutum Puan Ortalamaları Arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Sontutum Puan Ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Deney Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Kontrol Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık test puanı ortalamalarında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Küreselleşen dünya ile birlikte insan etkileşimi ve bilimin yaygınlaşması önemli bir aşamaya gelmiştir. Bu aşamada önemli bir unsur olarak sanat görülebilir. Sanat eğitimi ile insanlar çeşitliliği benimsemeyi öğrenirler (Punzalan, 2018).

Çağımızda, ülke olarak sanat değeri bakımından geride kalmış olup bu konuda yeterli bir donanımına sahip değiliz. Oluşan bu durum karşısında mevcut eğitim sisteminde işlenen görsel sanatlar dersine olan ilgi ve alaka da bir o kadar geride kalmaktadır. Dolayısıyla derste asıl verilmek istenenler, yüzeysel bir boyuttan öteye geçememektedir. Eisner (2003) bu konuda, “sanat eğitim için bir model olabilir.” (s. 382) görüşünü savunmaktadır. Bu anlamda görsel sanatlar dersinin amacı, dış dünyaya saygılı olmayı öğreten bir düzen kazandırıp, duyuları, imgelem ve hayal gücünü, aynı zamanda yaratıcılığı geliştirerek farklı duygu ve fikirler üzerinde ifade becerisi kazandırmaktır. Özellikle sanatsal bakış açısının kazandırılmasıyla birlikte görselleştirilen konular üzerinde karar alma ve problem çözme becerisi kazandırılması hedeflenmektedir. Bu şekilde, genellikle boş bir ders olarak görülen görsel sanatlar dersi, öğrenen için ilgi gören bir hale gelecektir.

Modern çağda eğitim alanında yapılandırıcı yaklaşım ile beraber öğrencilerin bilgi toplayıcı bir aygıt şeklinde değil; fikir üreten, sorgulayan, tenkit eden ve çözüm bulan kişiler olmaları arzu edilmektedir. Eisner (2003), bu konuda kendi eğitim sistemimizin mimarı olabileceğimizi dile getirir. Bunun için de tercih edilebilecek pek çok metot ve teknik bulunmaktadır. Hafıza ilkelerini kullanarak hayal gücünü uyaran ve aslında tanıdık olan bağlantıları yeniden ilişkilendirebilen böylece anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesine olanak sağlayan yollardan birisi de zihin haritası tekniğidir (Buzan, 2009). Araştırma ile konuların daha iyi öğrenilmesini sağlayan teknik, öğrencileri geleneksel öğrenme sisteminden kurtarıp, hızlı düşünen, çözüm üreten ve öğrenilen bilgileri uzun sürede zihninde tutabilen kişiler olarak yetiştirilmesine ve bu becerilerini rutin yaşamda ve okulda kullanmasına destek sunarak, alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Ağrı İli Patnos ilçe merkezinde bulunan İMKB Ortaokulu öğrencileri ile yürütülmüştür. Araştırmaya 7. sınıfta öğrenim gören 52 öğrenci katılmıştır. Okulda 3 şube bulunmasına karşın deney ve kontrol gurubunu çoğaltmak adına 2 şubeyle sınırlandırılmıştır. Katılımcılara zihin haritası tekniğini anlatarak görsel sanatlar kazanımında yer alan kazanımı aktarmak üzere testler uygulanmıştır. Pandemi sürecinin öğrencilerin devamlılığı konusunda oluşturduğu sorunlar da çalışmanın sınırlılıklarından olmuştur. Tekniğin gerekliliklerinden biri

olan renkli kalemleri, öğrencilerin maddi durumunun yetersizliğinden dolayı alamaması, tekniği sağlıklı bir şekilde uygulama konusunda problem oluşturmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Sanat Eğitimi

Günümüz çağında eğitim, bilimsel konuların öğretiminde en iyisini hedeflerken aynı zamanda duyguların eğitimi sürecini de amaç edinmelidir. Temel amacının insana hizmet etmek olan bilim, zihinsel yeteneklerin daha üst seviyeye çıkarılması amacıyla sanat eğitimi ile iş birliği içinde olmalıdır (Yolcu, 2018). Bu bağlamda sanat eğitimi, sanatın yaşamdaki konumunu ve faydasını aktaracak bir biçimde, birey ve toplumun bilgi yanı sıra eğitimine anlamlı katkılar sunmayı amaç edinmiş, sanatsal olgusunu tanıtmaya süreci olarak değerlendirilebilir (Mercin & Alakuş, 2007). Başka bir ifadeyle sanat eğitimi, bireyde bilgi, düşünce, yaratıcılık, anlatım becerisi ve hayal gücü olanaklarını estetik bir düzeye çıkarmak üzere verilen eğitim çabasıdır (Türkdoğan, 1984).

Sanat eğitimi, bireye estetik düzey açısından anlamlı bir katkıda bulunurken, güncel ve yeni biçimleri hissedip, duygu ve düşüncelerini bu yönde sürdürmeyi de öğretir. Bu yönüyle sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmek ve ortaya çıkarmak üzere değil, her bireyin sahip olageldiği yaratıcı yetileri üzerinde yoğunlaşıp, onların bilişsel, duyuşsal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya dönüktür (Yolcu, 2018).

Yetenek ayırıştırmasına ve yaşa bakılmaksızın her birey için ihtiyaç ve gereklilik olan sanat eğitimi, sosyal ilişkiler bakımından her türlü iş birliği, yardımlaşma, doğruyu ifade edebilme, bir işi sonlandırabilme, sorumluluk sahibi olabilme, duyarlılık ve üretkenlik için de gereklidir (Yolcu, 2018). Kişinin, kişisel yaklaşımlarını destekleyerek, kendisi ve çevresi üzerindeki duyarlılığı arttırıp, üretkenliği sonucunda da edindiği yeni bilgilerle öncekiler arasında harman oluşturması için gerekli olan bu eğitim, sonuçta kişilik gelişimine de etkide bulunur (Dilmaç, 2009).

San'a (1982) göre, iki evreye ayırabileceğimiz sanat eğitiminin ilki, insan eğitiminin önem arz ettiği sanat yoluyla eğitim, diğeri ise genel olarak sanatın kendisinin anlaşılması adına sanat için eğitim anlayışıdır. Burada sanat yoluyla eğitim anlayışı, aklın denetiminden çok duyu ve duygulara önem vererek, eğitimde denge oluşturma güdüsü taşıırken, sanat için eğitimde bu durum daha somut ve gerçekçi yaklaşımlarla sanat eğitimi akli değerlere uygun temellere oturtmak üzere şekillenir.

Sanat eğitimi, zihinde yer alan başka bir şema olan sanatsal zekâ üzerinde pozitif bir gelişim sağlarken, ona insana bağlı değerler katkısı sunmayı da hedefler. Sanatın anlatım dilini fark ederek, bu dil yardımıyla geçmişe dönük ve sanatsal verilere, ürünlere bu değer yargısıyla ulaşabilir (Yolcu, 2018).

Tüm bu nedenler neticesinde sanat eğitimi, eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Bu eğitim ile beraber bilgi, öğrenim boyutundan öte, insanı insan yapan değerler ile birlikte, bireye bakmayı değil öğrenmeyi öğreterek, kendisiyle barışık ve mutlu bir kişiliğe erişmesini sağlar.

Sanat Eğitiminde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Sanat eğitiminde tercih edilen bazı metot ve teknikler şunlardır:

Anlatım Metodu

Klasik anlatım yöntemi; bir kavramı ya da olguyu öğrencilerine aktarmakta olan öğretmenlerce anlatılarak ve örneklendirilerek öğretilmesine denilmektedir. Genellikle dilsel semboller vasıtasıyla uygulanan metotta öğrenilecek konular son haliyle öğrenciye aktarılmaktadır (Kansu Çelik, 2018).

Bu yöntem en genel anlamda kullanılan metotlardan biridir ve bütün sınıf seviyelerinde de bu yöntemden yararlanmak mümkündür. Öğretmenin yönetime göre öğretim desteği veya malzemelerinden yararlanılarak düzenli bilgi sunumunu içermektedir (Tok, 2009, s. 163). Ayrıca bu yöntem hem öğrencinin hem de öğretmenin fazlasıyla aşına olduğu bir yöntemdir. Anlatım yöntemi öğretmenin öğrencilerine terimleri, olguları, prensipleri gibi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor kazanımların en kolay şekilde verebileceği metottur (Ocak, 2008, s. 219). Yöntemin sıklıkla tercih edilmesinin nedeni basit ve ucuz olmasıdır (Işık, 2016, s. 112).

Anlatım yöntemi, bilgi akışının öğretmenden öğrenciye doğru seyrettiği, öğrencilerin daha pasif olduğu bir yöntemdir. Geleneksel yönetime uygun olan bir öğretim şeklidir. Daha çok yeni başlanan konu aktarımında kullanılan yöntem, bilgi düzeyindeki hedef davranışları da ölçer. Anlatım yöntemi, kısa bir süre içerisinde bilgi aktarımının gerçekleştirildiği uygulama bakımından pratik ve ekonomik olması nedeniyle sık kullanılır. Uzun ve sık aralıklarla kullanımının oluşturacağı sıkıcı hava neticesinde öğrencilerin derse olan ilgi ve hazırbulunuşluluğunu kötü etkiler. Burada öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılandığını belirlemek zordur.

Anlatım yönteminde uzun süreli anlatımın yaratacağı sıkıcılıktan öğrencileri kurtarmak için bol miktarda görsel destekli materyaller ve zihni açık tutmak üzere gerçek yaşamdan örnek verilmesi uygun olacaktır (Işık, 2014).

Anlatım yönteminin tercih edilme nedenleri olarak şunlar sıralanabilecektir (Charlton, 2006 & Yeşilyurt, 2013):

1. Vakitten tasarruf etmek,
2. Sınıf nüfusunun fazla olması,
3. Konuyu detaylı izah etmek ve kuramsal bilgi aktarmak,
4. Araç gereç ya da fiziksel noksanlık,
5. Basitlik,
6. Sınıf denetimine imkan vermesi,
7. Konuları zamanında yetiştirmek.

Soru-Cevap Yöntemi

Öğretimde etkileşimi sağlayan soru cevap yöntemi, öğretmenin konu ile ilişkili olarak sorduğu soruların öğrenciler tarafından cevaplandırılması esasına dayanır.

Soru-cevap yöntemi, öğretmenlerce sıklıkla tercih edilen ve çoğunlukla öteki öğretim metotlarının kullanımında faydalanılan bir yöntemdir. Bunun başlıca nedeni soru sormanın, öğretmen ile öğrencileri arasındaki bağın başlangıcı olmasıdır (Yelken & Akay, 2015). Bu uygulama öğretmenin bir şablona oturttuğu soruları öğrencilerin sözlü bir şekilde yanıtlamalarını esas alan bir yöntemdir. Sözlü bir şekilde yöneltilen soruların kısa bir sürede zihinsel olarak değerlendirilmesi ve yanıtın sözlü bir şekilde verilmesi istenmektedir (Pınar, 2017)

Sınıf içinde öğretmenin öğrencilerine bilgi aktarımında en fazla tercih ettiği yöntemlerdendir. Soru-cevap yöntemi, eğitim tarihi boyunca kullanılmış ve en çok görülen yöntemlerdendir ve öğretim aşamalarının farklı alanlarında farklı amaçlarla tercih edilebilmektedir (Çakmak, 2015, s. 445). Soru cevap yöntemini eski çağlarda kullandığı bilinen en meşhur öğretmenlerden biri de Atinalı Filozof Sokrates'tir. Sokrates sadece öğrencilerine değil, sokakta karşılaştığı insanlara da sorular sorarak onlara yeni bilgiler kazanmakta yardımcı olduğu bilinen bir kişiliktir (Bozer, 2014).

Bu yöntem öğretmenin hazırladığı soruları, talebelerin sözlü bir şekilde cevaplamalarıyla süregelen bir metottur. Buradaki amaç öğrenciyi düşünmeye, akıl yürütmeye

sevk etmektir. Böylece, öğretmen cevap almak için soru sormakta ve duyduğu cevapları yorumlayarak bilgi aktarımını öğretimi gerçekleştirmektedir (Güven, 2011, s. 168).

Öğrenme ve öğretme işleminin önemli parçası olan soru sorma eyleminde öğretmen, süreci planlayan kişidir. Soruları hazırlarken öğrenci hazır bulunuşluluğuna ve gelişim düzeyine dikkat eden öğretmen, soracağı sorularla öğrencilerin sürece aktif bir şekilde dahil olmasını sağlayarak, aldığı cevaplarla hem kendilerine hem de derse yönelik saygısını artırır. Öğrencilerin önceki bilgilerini canlı tutarak onları düşünmeye ve çözüm üretmeye yönlendiren sorular ile derse olan ilgi canlı hale getirilmeye çalışılır (Filiz, 2002).

Bu yöntemin başarılı olarak uygulanması için bazı prensipler yerine getirilmelidir; (Gökdemir, 2017, s. 31-32).

1. Sorular kolay, net ve anlaşılabilir olmalıdır. Muğlak sorular kullanılmamalıdır.
2. Sorular belirlenirken amaç ve davranışsal hedef göz önünde bulundurulmalıdır.
3. Öğrencilerin beceri ve bilgi düzeylerine göre soru seçilmelidir.
4. “Evet veya Hayır” şeklinde cevaplanabilecek sorular tercih edilmemelidir. Böylece öğrenci akıl yürütmek zorunda kalacaktır.
5. Sorular sınıftaki herkese yöneltilmeli, düşünmek için zaman tanınmalı ve soruyu cevaplayacak öğrenci seçilmelidir.
6. Soruyu sadece bir öğrenci cevaplamalıdır.
7. Sorular bütün sınıfa hitap etmelidir. Cevaplayacak öğrencinin belirlenmesinde, bir düzen ve sistem olmalıdır.
8. Sorular sürekli yinelenmemelidir.
9. Cevap (düşünme) süresi doğru ayarlanmalıdır.

Proje Yöntemi

Proje yöntemi ile öğrenme, bir kavram ya da problemle alakalı okul bünyesinde veya haricinde kişisel ya da gruplar hâlinde incelemeler yapılarak nihayetinde farklı çıktıların var olduğu kapsamlı bir yöntemdir (Demir, 2013).

Proje yöntemi ile öğrenciler ortaya koydukları somut bir ürün sayesinde olay ve konu içerisinde daha fazla yer alabilmektedir. Bu yöntem, kişinin hem tek başına hem de birlikte çalışmasına imkân ve olanak sağlayan küçük gruplarla, belirli bir zaman diliminde ürün ortaya koymasına yardımcı olur. Öğrenci, proje yöntemiyle bu sürece zihinsel ve fiziksel olarak aktif bir şekilde katılır. Öğrenci merkezli bir yaklaşım olan yöntem, öğrencinin planlama yapma,

uygulama, üst düzey düşünme ile problem çözme, sorunlara çözüm üretme, yaratıcılık, bilgiyi yeniden düzenleme, sorgulama, değerlendirme gibi çalışmalar üzerinden öğrenmesine yardımcı olur.

Öğretmen rehber rolündedir. Öğretmenin görevi öğrenciyi yapacağı proje için teşvik etmek ve cesaretlendirmektir. Değerlendirme hem sürece hem de ortaya koyulan ürüne yönelik olarak öğretmen ve öğrenci tarafından yapılır (Gün, 2014). Burada öğrenci öğrenme deneyimi tecrübe eder.

Proje yöntemi özellikle sanat eğitimi gibi somut ürünler üzerinde çalışmalar yapan öğretmen ve öğrenciler için çok daha faydalı bir yöntemdir. Plastik sanat eğitimi, talebelerin çalışmalarında onlara özgür bir alan sunacak, hayal gücünü kullanacak ile fikir yürütme tarzlarını geliştirecek eğitimle, sanatın farklı seviyelerde bir araya geldiği eğitim yöntemidir. Bu atmosferin var edilmesinde alternatif yollardan biri de proje geliştirmek, bir kavram veya yeteneğin geliştirilmesine dair bir sorunun halledilmesi adına, planlı, bir vakit dahilinde öğrencilerin özgürce kişisel ya da grup şeklinde yürüttükleri faaliyetlerdir. Problemin yanıtına ulaşmak adına, problemi ne şekilde ve hangi sırayı izleyerek çözebileceğinin kendi kararı olması projenin esas özelliğidir (Aslantaş, 2008, s. 40).

Sanat eğitiminin öteki eğitim alanlarından farklı bir kreatif kısmı bulunmaktadır. Sanatsal yaratım öğrencinin kişiliğini de yansıtmaktadır. Sanatsal eğitim grup eğitiminin dışında, kişisel eğitimin yoğunlukta olduğu bir eğitim atmosferini de sağlamaktadır. Günümüzde toplumların önemli bir gereksinimi olan yetişmiş insan gücünün var edilmesinde; kreatif, meraklı, sorgulayan, pratik, inovatif, çevresel unsurları sanatın faydasına kullanabilen kişilerin eğitimi fazlasıyla önemlidir (Erbay, 2004, s. 49). Bu atmosferin var edilmesinde bilhassa çevresel unsurları sanat eğitimiyle bir araya getirerek öğrencinin kreatif ve üretme aşamalarını kavramsal ve pratik boyutuyla tecrübe ettiği projeler güçlü öğrenme tekniklerindendir.

Öğrencinin tecrübe ederek kendi uğraşlarıyla, öğrenmesi eğitimin kritik bir unsurudur. Sanat eğitimi pratiğinde öğrencinin teorik ve uygulama eğitimiyle beraber kişisel ayırt edici unsurları da göz önünde bulundurularak kreatif taraflarının gelişmesine imkan sağlanırken, öğrencinin duyuşsal, bilişsel ve psikomotor gelişimi de desteklenmektedir (Aslantaş, 2008, s. 41).

Problem Çözme Yöntemi

Sanatta tabiatı izleyerek onu esere çevirmek, doğal olarak estetik bir olgu iken birtakım problemleri de doğurmaktadır. Bunların başlıcaları; doku, perspektif, teknik ve renk şeklinde

ifade edilebilecektir. Pappas (2003, s. 45), sanatçının 2 boyutlu zemine 3 boyutlu görüntüyü çizerken, farklı mesafe ve noktalardan eserin unsurlarının ne şekilde farklılık göstereceğine emin olması gerektiğini ifade etmiştir (Ülger, 2012).

Özgürce akıl yürütebilen kişi, karşılaştığı yeni bilgileri, durumları eleştiren, sorgulayan ve bunların doğru olup olmadığını deney ve gözlemle inceleyebilecek ve tartabilecek niteliklere sahiptir. Eğitim, çeşitli faaliyetlerle öğrencilerin zihninde üst seviye akıl yürütmeyi sağlamalıdır. Dolayısıyla okurken, yazarken, problem çözerken; çözümleme, sentez ve yorumlamalar yapmalarını mümkün kılmalıdır (Üredi vd., 2008).

Kırıçoğlu (2002, s. 63), öğrencinin de sanatçılarda olduğu gibi yeni edindiği soyut bilgileri dahi görsel olarak nesnelleştirerek ifade edebildiğinden bahsederek, bu akıl yürütme tarzının araç üstünde, aracın kapasitesi, imkanları dahilinde değerlerle ele almayı ve sonuçta problemi çözmeye imkan verdiğini söylemiştir. Dolayısıyla Kırıçoğlu (2002, s. 175) “problem çözme süreci”ni artistik üretim sürecinde de eklemektedir. Bahsedilen problemlerin kati, belirgin ve yalnızca bir cevabı bulunmamaktadır. Buna benzer problemler “sıradan olmayan problemler” şeklinde ifade edilmektedir (Altun, 2000, s. 26). Çoğunlukla sosyal bilimler alanında rastlanan buna benzer problemler sanat ve sanat eğitimi sıklıkla görülen problemlerdendir. Sıradan problemler genellikle yanıtı önceden bilinen problemlerdir (Ülger, 2012).

Probleme çözme yöntemi ile öğrenme sıradan olmayan, açık uçlu, yapılandırılmamış gerçek hayattan alınma problemlerle hazırlanan bir öğretim yöntemidir (Fogarty, 1997, s. 2; Özvarış & Demirel, 2002, s. 122). Dolayısıyla eğitim sisteminde olması gerektiği kadar önemsenmeyen sıradan olmayan problemler çevresinde oluşturulan öğretim yöntemiyle dikkat çekmektedir. Bu yöntem ilk olarak McMaster Üniversitesi’nde sınanmış ve geliştirilmiştir. Üniversitenin programında problem çözme yöntemi ile öğrenme, öğrencilerin otonom öğrenmelerini, öğrenmeye yönelik gereksinimlerini kendilerinin tespit ettiği, kaynaklarını belirlemede ve geliştirmede gelişimleri adına çalışmalarını tasarlamayı hedefleyen bir yöntemdir (Ferrier, Marrin & Seidman, 1988: Akt Cropley, 2001, s. 170), (Ülger, 2012).

Problem çözme yönteminde amaç, öğrenen açısından kitapta bulunan soruların çözümü olmamakla beraber, öğrenenin yaşamlarının her anında karşılaşacakları problemleri çözme gücünü, karar verme ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmektir. Öğrencinin aktif olduğu yöntemde, yaşanmış bir problem öğrencilere sunularak çözümüne yönelik fikirler alınıp üst düzey zihinsel gelişimine katkıda bulunulur. Elde edilen sonuçlar neticesinde, en haklı en ideal en doğru gibi tanımlarla düşünceler değerlendirilmektedir.

Bu yöntem ile ele alınan problemin, öğrencinin aktif bir şekilde sürece katılmasına, öğretim amaçlarının yerine getirilmesine ve problemin çözülebilir ve gerçek yaşamdan bir problem seçilmesine dikkat edilir. Metot uygulanırken problemin hissedilmesi, tanımlanması, mümkün olan çözümlerin geliştirilmesi, mümkün olan çözüm tercihi, data bulma, hipotezin sınanması kabul ya da reddi, sonucunun yeterliliğinin yorumlanması aşamaları esas alınır (Tan, 2012).

Görsel sanatlar derslerinde ele alınan konular gerçek hayattan örneklerle örtüştüğünde, çocukların problem çözme yeteneklerinde de gelişim artmaktadır. Bunun gibi çalışmalar, çocukların derse karşı motivasyonunu da yükseltmektedir. Problem çözme yönteminin, konuyla alakalı rutin yaşamdan sıradan olmayan problemlerle ele alınması, çocukların bu problemlere çoklu çözümler getirmesi adına imkanlar sağlayacaktır. Ayrıca problem çözme yeteneklerinin de artmasında önemli bir etken olacaktır. Dolayısıyla, konuyla alakalı sıradan olmayan problemlerin tercih edilmesi faydalı olacaktır (Ülger, 2012).

Bellek Eğitimi Yöntemi

Sanat eğitiminde var olan temel problemlerin başında öğrencilerin resimlerinde tercih ettikleri şablon (stereotip) imgelerdir. Hurwitz ve Day (2007, s. 58) sanatsal stereotipleri, “öğrencilerin gerçekten idrak etmeden farklı referanslardan aldıkları kalıp şekiller olarak tanımlamaktadır. Öğrenciler bu şablonları anlamlandırmadan katı ve çoğunlukla rastgele yerlerde yalnızca tekrar etmektedir. Çocuk çizimlerinde 7-9 yaş arası şematik dönemde ortaya çıkan şablon şekil tercihi, genellikle eğitimcilerce fark edilmemesi nedeniyle gerçekçilik döneminde de (9-12 yaş) görülen ve yaşam boyu süren bir durum olmaktadır (Güvenilir ve Yılmaz, 2018).

Çocukluk döneminde kişi, özellikle de sadeleştirme-basitleştirme dönemi olarak da bilinen 7 yaşlarındaki şematik dönemde kendi başına bulduğu şemalarla kendini sınırlandırmadan çalışabilirken, buluş çağının başlamasıyla gerçekçi döneme giren birey çevresini ve kendini eleştirmeye de başlamasıyla çizgilerini eksik görmeye başlamaktadır. Buna çare olarak, zamanla hoşuna giden kaynaklara esinlenecektir. Bu zaman zarfında sanat öğretmenin doğru telkinleri ve direktifleri gereklidir (Yılmaz, 2010, s. 243). Bu aşamada, bellek eğitimi yönteminin önceden bilinen ya da hafızada bulunanı anımsama, işleme ve taze bilgilerin depolanması becerisinin elde edilmesi bakımından, öğrencilerin basmakalıp imgeleri tercih etmektense kişisel çizgisel ifadelerini yaratmasında yardımcı olacaktır.

Bellek; duygusal, kısa süreli ve uzun süreli bellek olarak üçe ayrılmaktadır. İmgelerin, kişinin uzun süreli belleğinde yer almasına destek için bellek eğitimi oldukça yararlı bir

yöntemdir. Öğrencilerin kişisel biçimsel ifadelerini oluşturabilmeleri için görsel sanatlar derslerinde uygulanmasında büyük yarar sağlayacaktır (Güvenilir & Yılmaz, 2018, s. 29).

Bu yöntemde gösterilecek olan şey öğretilecek kişiye biraz gösterilip alınmaktadır. Öğrenci az bir süre bakabildiği bu imgenin hafızasında yer ettiği kadarını çizmeye çalışmaktadır. Ara ara gösterilip alınan görseli ya da objeyi kopyalamaya uğraşan kişinin bellek imgeleri zenginleştirilmektedir. Bellek eğitiminde maksat gösterilen şeyi aynen kopyalamak değil, kişisel yorumunun gelişmesine imkan sunmaktır (Yılmaz, 2010, s. 223). Bellek eğitimi yöntemiyle, kişi daha evvel ki bilgi ve tecrübelerle yenisini bir araya getirecek hafızada kalıcı olarak kalmasını sağlanmaktadır.

Bellek eğitimi yöntemi, öğrencilerin katı kurallarla sınırlandırılmadan, görsel algı ve dikkatini geliştirmeye dönük olarak belleği harekete geçirmede kullanılan bir yöntemdir (Yolcu, 2018).

Yaratıcılıklarının gelişebilmesi için çevre ile ilişkide olması gereken bu yöntemde öğrenciler, duyu organları yolu ile algılarının bir kısmını ihtiyaç duyduğu anda kullanmak üzere zihnine bilinçli bir şekilde kaydeder. Yaratıcılığın iki önemli süreci olan gözlem ve algının güçlenmesine katkıda bulunarak, öğrencilerin el, göz ve beyin arasındaki koordinasyonu harekete geçirip bir nesne veya figür üzerindeki ayrıntıları fark etmesine yardımcı olur.

Bellek eğitimi, görsel sanatlar eğitimi ve bilişsel psikolojiyi de içeren disiplinler arası bir metottur. Yıldırım, (1996, s. 89); disiplinler eğitimi özel bir alan dahilinde yürütülen eğitim olarak ifade ederken, disiplinler arası eğitimi ise geleneksel konuların birtakım kavramlar çevresinde birlikteliği şeklinde açıklamıştır (Güvenilir & Yılmaz, 2018: s. 30).

Gösterip Yaptırma Yöntemi

Gösterip yaptırma yönteminde hem öğretmen hem de öğrenci etkin durumdadır. Sınıfın, gösteriyi izleyebilecek tüm öğrencilerin görebileceği bir düzene sokulmasıyla beraber öğretmen, önce uygulamaya dayalı çalışmaların nasıl yapılacağını sınıfa gösterir sonra öğrencilerden yapmasını bekler. Öğrencilerin yeterli sayıda olmadığı sınıflarda uygulanması sınırlıdır.

Gösterip yaptırma tekniğinde, önceden hazırlanan malzemelerle birlikte ilk iş olarak bireye öğretilecek davranış ve çözülecek problem iletilir. İşlem basamaklarının ardışık bir şekilde tahtaya yazılmasıyla, öğrencilerden yazılanları doğru şekilde takip ederek not almaları sağlanır. Tahtada yazılan bilgiler silinmez ve öğretmen denetleme yoluyla yapılmış olan yanlışları düzelterek eksikleri giderir (Sönmez, 2010).

Gösterip yaptırma yöntemi, öğrencilerin bir işi en iyi nasıl yapılacağını öğrenmesi bakımından önemlidir. Psikomotor becerilerin gelişmesine katkıda bulunan yöntem, özellikle fen, spor ve sanat derslerinde kullanılmaya uygundur.

Gösterip yaptırma yönteminde, bir vasıtanın nasıl işlediğini evvela göstererek izah edip ardından öğrenciye uygulatarak öğretme yöntemine gidilmektedir. Bu şekilde, bir konuya dair bilgilerin anlatılması ve bunların beceriye evrilmesi adına ihtiyaç duyulan çalışmaların yürütülmesinde tercih edilmektedir. Sunum öğretmen odaklı, uygulama ise öğrenci odaklıdır. Öğrenciler edindirilmeye çalışılan becerileri uygulayarak, deneyimleyerek öğrenirler. Burada amaca erişilmesi adına her öğrencilerin yapması gerekmektedir. Dolayısıyla ders esnasında öğrencilere eşit imkanlarda sunum gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Gösterip yaptırma metodunda görsel ve işitsel etkinin bulunması öğrenmeyi daha konforlu ve kalıcı kılmaktadır, Gösterme esnasında öğrencilerin desteği öğrenmeyi daha eğlenceli ve ilgi çekici yapacaktır. Fakat yöntemin hayata geçirilmesinde birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır. Sunumun öncesindeki hazırlıklar vakit isteyecektir ve yinelenmediğinde unutulabilecektir. Ayrıca mevcudun yüksek olduğu ortamlarda güçlükler çıkabilecek ve öğretmenin öğrencilerden gelen feed-back'lere önem vermemesi bunun yalnızca taklitle sonuçlanmasına neden olabilecektir (Büyükkaragöz & Çivi, 1996).

Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi, İki veya daha fazla bireyin bir araya gelmesiyle bir konu üzerinde düşünmeyi, anlamayı ve fikirlerini birbirleriyle etkileşim içinde söylemeleriyle bilgilerin pekişmesini sağlayan bir yöntemdir. Tartışma sayesinde öğrenciler, düşüncelerini nedenler ışığında savunabilme, anlatma ve diğer düşüncelere saygı gösterme olanağını elde ederler (Balyemez, 2014).

Antik Yunanistan'da bilhassa Sofistler, öğrencilerini tartışmada tezlerini diğerlerine kabul ettirecek şekilde eğitmişlerdir. Ortaçağda Doğuda ve Batıda dinî öğretilerin baskın olduğu eğitim döneminde ve çoğu dinî meselelerde taraflar arasında tartışmalar yaşandığından, eğitim sistemleri de ders verdikleri öğrencileri tartışmalarda kazanacak şekilde eğitmeye uğraşmışlardır. Bunun için Batının Gramer, Retorik ve Diyalektik dersleri; Doğunun ise Meâni, Bedî ve Beyân dersleri Ortaçağ üniversitelerinde ve medreselerinde yer almıştır. Şu an içinde bulunduğumuz çağda ise, hem eğitimde öğrencinin çalışmalarına ve fikirlerine önem gösterilmesini talep eden yaklaşımlar hem de sosyal alanında çoğulcu demokratik sistemler hakim olduğundan, öğrencilerin henüz okulda ortamında tartışma yöntemiyle fikirlerini karışındakilere onaylatmaya alıştırılması önemli olmuştur (Ergün & Özdaş, 1997).

Yöntemde tartışma konusu, süresi ve şekli önceden belirlenerek, öğrenci hazırbulunuşluluğu dikkate alınmalıdır. Sınıfta etkileşimi sağladığı için öğrenciler arasındaki ilişkiler de sağlıklı bir hale gelir.

Tartışma yönteminin soru-cevap yönteminden ayrımı, soru-cevap yönteminde öğretmenle öğrenci arasında çerçevesi belirli meselelerde ve dar bir vakitte bilgi geçişi yaşanırken, tartışma yönteminde daha geniş katılımı eşit seviyedeki bireylerin belli meseleleri geniş bir şekilde konuşması mümkündür. Dolayısıyla tartışma yöntemi soru-cevap yönteminden daha özgür ve geniş bir çerçeveye sahiptir. Tartışma yönteminde soru-cevap yöntemi de bulunmaktadır (Ergün & Özdaş, 1997).

Gezi Gözlem Tekniği

Gezi gözlem tekniği; tabiattaki varlıkları, olguları, olayları ve benzeri durumları direkt ya da görsel vasıtalarla önceden tasarlanmış biçimde incelemek ve izlemektir. Bu yöntem, belli bir amaç doğrultusunda, öğrencinin sınıf dışında yaparak ve yaşayarak bilgi edinimine olanak sağlar. Öğrencinin aktif bir şekilde sürece dâhil olduğu teknik, görsel hafızanın etkin olduğu birçok duyu organına hitap eder. Öğrenciler bu süreçte konuyu asıl yerinde öğrenerek, süreç odaklı bilgi edinir. Analiz becerisi de kazanan öğrenci, sürece severek ve isteyerek katılım gösterir. Gezi yapılacak yer için önceden bir taslak hazırlanarak, tehlikeli olmamasına dikkat edilmelidir (Uysal, 2014).

Bu yöntem sadece gezmek maksatlı yapılan bir eylem değildir. Bu sayede öğrenciye birinci elden deneyim kazandırılarak, etrafındaki yaşamı daha iyi kavramalarına, okul-çevre bağını geliştirmelerine özetle birçok duyusunun gelişmesine imkân sunmaktadır (Küçükahmet, 1997).

Çeşitli araştırmalardan anlaşıldığı üzere öğretmenlerin müşterek fikir sahibi olduğu konulardan biri de öğretimde fazla duyuyu tetikleyen yöntemlerin daha başarılı olduğudur (Açıkgöz, 2007 & Küçükahmet, 1997). Yürütülen gözlemlerin onların daha fazla duyusunu eyleme geçirmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde olan gözlemlerin, daha çok hoş gittiği ve daha kalıcı öğrenme imkanı verdiği bilinmektedir. Gözlem yöntemiyle öğrenciler en güçlü ve akılda kalan bilgileri direkt objelerden ve olaylardan edindiklerinden olay ve objeleri gerçek halleriyle doğru şekilde öğrenmektedir (Gögebakan, 2008, s. 203-204).

Zihin Haritası Tekniği

Gelinen noktada durağan olmayan, hızlı bir yayılım ve artış gösteren bilginin, öğrenme ve öğretme sürecinin dışında nasıl kullanılacağı, ulaşılan bilgilerle nasıl bir değerlendirme içerisine girileceği sorunu karşılaşılan bir husustur. Bu husus etrafında çözüm arayışının

öğrenen merkezli bir platformda geçmesi ve buna dair stratejilerin kullanılması gerektiği önemli bir hal almıştır. Bu gerekçeler neticesinde dinamikliğini koruyan ve hızlı bir şekilde artış gösteren bilginin, daha kalıcı bir şekilde hazmedilebilmesi için, bireyin eğitim aşamasındaki gelişimine verim olabilecek not tutma tekniklerine başvurmak önem arz etmektedir. Bu bağlamda, kişisel zihin yapısına uygun olarak duyuşsal özelliklerine ek destekli görsel materyallerle zenginleştirilmiş not alma tekniklerinden birisi zihin haritası tekniğidir (Kılıç, 2009).

Zihin, düşünme ve öğrenme işlevini yerine getirirken sıkıcı, işe yaramayan bilgileri de almaktadır. Düşünme sürecinin bu aşamada karmaşık bir kombinasyondan oluştuğu söylenebilir (Ornstein, 1984; Akt., Williams, 1999). Bu düşünme sürecinin daha anlamlı bir düzene oturması amacıyla kelimeler, resimler, senaryolar, renkler dahası ses ve müziklerin de yer aldığı ve kullanıldığı haritalar yardımıyla ders içeriği sunulabilmektedir (Rose & Nicholl, 1997).

Resim 1: Zihin Haritası Unsurları

Kaynak: Melik Duyar (2016). Zihin Haritası Nasıl Yapılır. *Megabeyin Dergisi*, 26.03.2022 tarihinde <http://www.megabeyin.com/zihin-haritasi-nasil-yapilir/> adresinden erişilmiştir.

Williams'a (1999) göre, zihin haritalama tekniği ile not aldığımızda bilgiler bir örüntü ve ilişkilendirmeye göre saklanır. Kullanılan resimler, renkler, semboller, desenler ve çeşitli çağrışımlar ile beraber beyinde daha kolay ve kalıcı izler kalarak, doğuştan getirilen yeteneklerden faydalanılmış olur.

Tony Buzan tarafından geliştirilmiş olan ve not almanın farklı bir boyutu olarak karşımıza çıkan zihin haritası tekniği, çeşitli imgeler yardımıyla not almayı zevkli bir hale getirerek, edinilen bilgilerin uzun süreli hafızada daimî kalmasına yardımcı olup, bireyin zihnindeki yapılandırma sürecine de katkıda bulunur. Aynı zamanda matematikçi ve psikolog

olan İngiliz araştırmacı Buzan, bu tekniği 1960'ların sonlarına doğru oluşturmuştur (Şeyhioğlu & Kartal, 2012).

Budd (2004), eğitimde kullanılmak üzere çok çeşitli, spesifik egzersizlere sahip olunması gerektiğini ifade ederek, zihin haritalama tekniğinin merkezden çevreye yayılan aktif bir öğrenme şekli olduğunu ifade etmiştir (ss. 35-36).

Geleneksel notlardan bariz farklılıklar içeren zihin haritalama tekniğinde, merkezden çevreye bir yayılım olmakla birlikte, bu yayılım içerisinde kullanılan her dal üzerine anahtar kelimelerden oluşturulan kısa notlar kullanılır. Yazılan bu kısa notlarla özelden genele doğru bir gidişat doğrusu üzerinden tek ve kısa cümlelerle düşünceyi ifade etmek amaçlanır. Kelimeler arasında köprü görevi gören bu kısa notların yanında anlaşılmayı kuvvetlendirmek amacıyla şekiller, renkler ve çeşitli imgeler de önemli bir yer tutar. Konunun merkezinde daimî olarak bir şekil bulundurulup, yanında kullanılan resimlerin anlatılacak birçok bilgiye eşdeğer tutulması sağlanır. Geleneksel not alma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan, tek renk ile not alma sürecinden kurtulup, zihinde düşünme, öğrenme ve hatırlama gücünü kamçılayan farklı renklerin kullanımı ile beynin hatırlama potansiyeli artırılır (Ede, 2012). Bu doğru üzerinde Buzan (2019), beynimizin renklere ve resimlere daha iyi tepki verdiğini dile getirir (s. 32).

Resim 2: Zihin Haritası Faydaları

Kaynak: Altın Eğitim (2022). Zihin Haritalama. Blog. 26.03.2022 tarihinde <https://altinegitim.k12.tr/blog/zihin-haritalama-nedir-bana-ne-faydasi-olur/> adresinden erişilmiştir.

Buzan'a (2019) göre, zihin haritası ile düşünme kapasitemizi ve hafızamızın gücünü arttırabiliriz. Bu bağlamda ortaya koyacağımız emek, yetenek, zaman ve yaratıcılıkla birleştirilerek kalıcı öğrenme sağlanabilir. Eğitim bünyesinde öğreticilerin de bu teknikle bilgiyi kâğıda yani görsele dönüştürmeleri, bilgilerin hafızada daha fazla yer edinmesine ve hatırlamanın da kolaylaşmasına neden olacaktır (Yetkiner, 2011).

Sanat Eğitiminde Kullanılan Diğer Tekniklerden Farkı

Zihin haritalamanın faydalı etkilerini açıklamaya yönelik farklı yaklaşımların bulunduğu görülmektedir. Bazı çalışmalar zihin haritalamanın benzersiz, içsel özelliklerine odaklanmaktadır. Örneğin, Nebojsa ve diğerleri (2011), insan beyninin çalışmasına dayanarak, zihin haritalamanın düşüncenin parlak bir ifadesi ve dolayısıyla insan zihninin doğal bir işlevi olduğunu ve insanın potansiyelini ortaya çıkarmak için evrensel bir anahtar sağlayan güçlü bir grafiksel araç olduğunu savunmaktadır. Bazı çalışmalar ise kavram haritalamaları ve akış haritalamaları gibi zihin haritalamanın diğer görsel araçlarla paylaştığı özelliklere işaret etmektedir (Liu vd., 2014).

Zihin haritalama, kavramsal değişimle sonuçlanan yeni bilgiyi zihninde yapılandırmak için mevcut bilgiyi kullanabilen öğrencinin aktif katılımını vurgulamaktadır. Değişen konsept sadece mevcut bilgiyi zenginleştirmemekte, aynı zamanda bilgi almanın zenginliği nedeniyle uygulamayı da geliştirebilmektedir.

Zihin haritası, bilgiyi şema olarak kabul edilen sözel ve sembolik unsurları içeren bir ağ veya doğrusal olmayan diyagram olarak bilgiyi düzenleyerek temsil etme tekniğidir. Öğrenciler zihin haritalarını kullanarak bilgilerini yoğunlaştırabilmekte, böylece çalışan bellek yükünü düşürmekte ve bilgiyi daha kolay ve net hatırlayabilmektedir. Ayrıca, öğrencilerin zihin haritasına katılımı, öğrencilerin aktif uygulamalarını teşvik edebilmekte ve bu da sırayla bilgilerini pekiştirebilmektedir. Bazı öğrenciler, kendi öğrenme stillerine uygun zihin haritalama gibi iyi yöntemler bulamadıkları için sınıfta iyi öğrenmede sorun yaşayabilmektedir. Ancak, zihin haritalarını kullanarak, notlarını hafızalarına fayda sağlayacak şekilde kişiselleştirebileceklerdir (Balım, 2013).

Chin ve Maskat'a (2010) göre, insan beyni kelimelere kıyasla görüntüleri kelimelerden daha iyi hatırlamaktadır. Düzgün akan eğriler ve renk çeşitliliği gösteren zihin haritaları, öğrencilerin konuyu anlamalarına ve hatırlamalarına yardımcı olabilmektedir.

Zihin Haritası Yapımı

Zihin haritası tekniği, öğretin yanında, bu süreci daha eğlenceli kılacak görsel, grafiksel ayrıca yaratıcı not alma etkinliğidir. Eğitim bünyesinde öğreten ve öğrenen üzerinde kolaylık etkisi yaratır. Öğrenen birey açısından bu teknikle çalışmak, öğrenmenin yanında paylaşımcı ruhu da kazandırmaktadır. Teknikte kullanılmakta olan kalem, silgi, boya, vs. öğrenen bireyler arasında paylaşarak aynı zamanda iş birliği ve etkileşimi de olumlu etkiler.

Zihin haritası tekniğinde esas olarak bireyin birden fazla duyu organına hitap etmek amaçlanır. Bu teknik ile beraber öğrenme olayı gerçekleşirken, birey öğrendiklerini farklı şekillerde zihnine kaydedebilecektir (Ede, 2012).

Böylesine önem arz eden bir tekniğin uygulama aşaması da söz konusudur. Buzan'a (2007) göre, yapımı son derece basit ve doğal olan bu teknikte ihtiyacımız olan şeyler çizgisiz kâğıt, renkli kalemler, beyin ve hayal gücüdür. Bunların yanında tekniğin gelişigüzel kullanılması verimi düşürürken, belli kuralları da söz konusudur. Görsel destekli haritada uygulamalar doğru bir şekilde ise, başarılı ve amacına ulaşmış olan bir harita oluşturulmuş olur.

Bir zihin haritası oluşturulurken takip edilmesi gereken adımlar şu şekilde açıklanabilir: (Buzan, 2003, s. 50)

1. Yatay şekilde tutulmuş boş bir kâğıt alarak başlayın. Beynin ve yaratıcılığın özgürlük etkisine ortam hazırlayın.
2. Kâğıdın tam merkezine göze hitap edecek şekilde, renklerle bir imge veya ana konu başlığı yerleştirerek dikkati bir noktaya odaklayın. Bu şekilde odaklanma artarak hafıza güçlenir.
3. Ortaya yerleştirilen imgeden başlayarak, etrafına kalın şekilde çizilmiş dallar oluşturun. Ana dallar olarak değerlendirilen bu dallara alt fikirler için ikinci ve üçüncü dallar ekleyin. Beynin de birleşme yöntemiyle çalışmasında ötürü ortaya çıkan dallar ile bilgiler hafızada daha kolay yerleşir. Bu şekilde de yaratıcı düşünce ortaya çıkar.
4. Dalları oluştururken düz bir şekilden ziyade, daha kıvrımlı ve renkli bir dal oluşturun. Çünkü doğadan aşına olunan bu kıvrımlara beyin daha fazla ilgi gösterir.
5. Oluşturulan dallara sözcükler yazın. Bu sözcükler, yeni bir düşünceye ışık olarak yaratıcılığı artırır.
6. Dikkat çeken ve kelimeler yerinde de geçebilecek şekiller oluşturun. Kullanılan resim ve şekiller öğrenmede kalıcılığa fazlasıyla katkı sağlayacaktır.
7. Dallar ve şekiller arasında ilişkiyi vurgulayacak şekilde oklar yerleştirin.
8. Büyük harflerle de haritanızı oluştururken yaratıcılığın ilerlemesine katkıda bulunun.
9. Harita oluşturma sürecinde ortaya çıkan tekrarlardan dolayı endişe duymayın. Bunlar daha sonra ilişkilendirilebilir.
10. Zihin haritanızı oluştururken, yaratıcılığınızı ortaya çıkarmak için de mümkün olduğunca zihninizi özgür bırakın (Buzan, 2019).

Zihin Haritası Kullanım Alanları

Zihin haritası tekniği, uygulama itibarıyla günümüzde sadece dersin öğretimiyle sınırlı kalmamakla birlikte, daha birçok farklı alanlarda da ihtiyaç duyulan ve çeşitli şekilleriyle karşımıza çıkan gerekli bir teknik olmuştur. Hayatın dağınık ve karmaşık süreci içerisinde, insanların özünde yaşamış oldukları ruhsal olumsuzluklarla birlikte sorunlara pratik çözümler bulmak da önemli hale gelmiştir. Bu gerekçelerle çözüm odaklı, pratik ve kolaylaştırıcı olması nedeniyle zihin haritalarından faydalanılmaktadır. Hayatın birçok aşamasında ve geniş bir kullanım alanı olan zihin haritası tekniğinin kullanıldığı alanlar şu şekilde sıralanabilir: (Şahin, 2008).

Bir zihin haritası, ana kategorilerin merkezi bir fikirden yayıldığı ve alt kategorilerin daha büyük dalların dalları olarak temsil edildiği bir grafik düzenleyicidir. Fikir üretmek, not almak, düşünmeyi organize etmek ve kavram geliştirmek için kullanılabilecek görsel bir araçtır. Öğretmenler öğrenmeyi geliştirmek için kullanabilir. Açıklayıcı bir araç olarak görsel öğrenenler için yararlıdır. Yetenek seviyelerini kesen ve tüm konuları kapsayan bir beceridir. Öğrencilerin bir kursta sunulan materyali daha iyi organize etmelerini, öncelik vermelerini ve entegre etmelerini sağlar. Üç boyutlu zihin haritaları, küçük çocuklar için kinestetik ve duysal deneyimler sağlamak için oldukça etkili bir araçtır (Ashman, 1993).

Hedef Oluşturmada Zihin Haritaları

Her türlü günlük iş sürecinde, yapılan kısa ve uzun süreli planlarda zihin haritalarından faydalanılabilir. Merkez noktaya asıl ana hedefi alıp, etrafına beyine olumlu etkide bulunacak şekil ve renkler yardımıyla oluşturulacak dallarla beraber alt hedefler belirlenebilir. Bu hedeflerle ilişkilendirilecek alt başlıklarla beraber, kişiye özgü taslak oluşturulabilir. Son haliyle çok daha pratik ve hedefe yönelik sistemli hedef alanı oluşturulabilir.

Hedefler kişinin günlük yaşamına daha fazla yön vermektedir. Birey hedefler belirlediğinde, gerçekten istediği şeylere daha çok odaklanması mümkündür. Aksi takdirde insanların dikkati kolayca dağılabilmektedir. Yapılan hatalardan biri de kişinin çok büyük hedefler belirlemesi ve bu yüzden onları gözden kaçırmasıdır. Zihin haritalama, hedefleri daha küçük, daha kolay erişilebilir bölümlere ayırmaya yardımcı olmaktadır. Tüm farklı hedefleri tek bir sayfada görüntülemek ve izlemek mümkün olmaktadır. Ayrıca hedefler, onları ajandada planlamak için yeterince küçük olacaktır. Bu, bireyin de hedeflerine ulaşmada başarılı olmasını sağlayacaktır. Hedef oluşturmada zihin haritası oluşturmak 7 basamakta ele alınmaktadır. Bunlar; hedefleri toplamak, merkezi tema, genel çağrışımlar, hedefleri seçme ve birleştirme,

hedefleri yapılandırmak için sıralama, zihin haritalarını çekici yapma ve hedefe ulaşmaktır (Simplemind, 2021).

Toplantı Hazırlığında Zihin Haritaları

Toplantı hazırlık sürecinde konular kısa bir sürede bu yöntemle belirlenebilir ve her türlü bilgi kullanılmak üzere sayfa üzerinde görselleştirilebilir.

Verimlilik araçları olarak Zihin Haritaları, iş stratejisini analiz etmek, zaman çizelgesini planlamak, görev toplantılarını yönetmek vb. için iş alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Farklı ilham ve fikir kategorileriyle çevrili odaklanmış konunun özellikleriyle, daha iyi bir toplantıyı yönetmek için uygun bir araçtır (Yang, 2021).

Sunum Hazırlığında Zihin Haritaları

Sunum yapmanın dinleyici önünde akıcı bir şekilde yapılması ciddi emek gerektirmektedir. Bu teknikle, sunum esnasında sayfalarca notla uğraşıp, nerde kalındığına dair bir düşünce içerisine girmeye gerek kalmadan, konuların birbirleriyle olan ilişkilerine göre anahtar kelimelerle daha akıcı bir durum yaratılabilir.

İş hayatında, eğitimde ve diğer ortak toplantılarda fikir oluşturma, kavram geliştirme ve diğer “yaratıcı düşünme” biçimleri, süreci ve sonuçları yapılandırmak için genellikle zihin haritaları gibi araçlar kullanılmaktadır (Pölzer & Miesenberger, 2015, s. 7).

Raporlama

Herhangi bir konuda istenilen raporlarda zihin haritası tekniği kullanılarak, konu toparlanıp, etkililiği artırılabilir. Bu sayede raporlar, daha net ve ayrıntılı hazırlanabilecektir. Fakat, bu yöntemde raporlama yapılmadan evvel konuyu derlemek, raporun kalitesini yükseltecektir (Güler, 2021).

Birleştirme

Birbiriyle ilişkili olan, benzer özellik barındıran unsurlar üzerinde bütünlük sağlanarak, görsel destekle hafızada uzun süre kalması ve hatırlanması kolaylaştırılabilir. Öğretimde bireyselleşmenin varlığı, bireyin tecrübeleri ile öğrendiklerini birleştirmesi ve bunun sonucunda görsel bir ürün var etmesi öğrendiklerini yeniden geri getirmede bir hayli etkili bir yöntemdir (Bayık, 2016, s. 29).

Not Tutmada Zihin Haritaları

Zihin haritası tekniğinin yoğun olarak kullanıldığı alan olan not tutmanın, anlatılmak istenenin birden çok sayfa yerine tek bir sayfa üzerine yoğunlaştırılmasıyla pratikliği arttırılabilir.

Zihin haritası formatı, doğrusal not almaya harika bir alternatiftir. Derslerde, sunumlarda, sınıfta ve hatta bir metin okurken ya da bir video izlerken bile kullanılabilir. Zihin haritalamanın temel prensibi çok basittir: Çizgili kağıt yerine boş bir kağıt veya dijital tuval üzerinde başlanmaktadır. Konu (örneğin dersin konusu) tuvalin ortasına, her zaman açıkça görülebildiği yere yerleştirilmektedir. Bütün cümleleri yazmak yerine, tek tek anahtar kelimeleri veya merkeze çizgilerle bağlanan kısa kelime öbekleri not edilmektedir. Zihin haritası formatını kullanırken etkili not almanın çok daha kolay olmasının başka nedenleri de zihin haritası yönteminin, tek tek bilgi parçaları arasındaki ilişkileri, hiyerarşileri ve bağlantıları bir bakışta göstermesidir. Ayrıca, o konuyla ilgili tüm notları tek bir sayfada depoladıkları için bir konu hakkında harika bir genel bakış sağlamaktadır. Haritaya kolayca ek notlar, bağlantılar ve tüm dosyalar ekleyebilmekte ve böylece sağladığı harika genel görünümü azaltmadan çok fazla bilgi eklenebilmektedir. Zihin haritaları kişiyi daha az ama daha anlamlı notlar almaya teşvik etmektedir. Kişi haritayı oluştururken beyin bilgiyi akılsızca kopyalamak yerine aktif olarak işlemektedir. Bunların yanı sıra zihin haritaları, içeriklerini daha kolay ezberlemeye yardımcı olan görüntüler, simgeler, renkler ve iki boyutlu bir yapı gibi bir dizi zihinsel tetikleyici kullanmaktadır. Her zaman geri dönüp bir konuya daha fazla bilgi eklemek mümkündür (Brandner, 2021).

Beyin Fırtınası

Yaratıcılığı ve özgür fikirleri ön plana çıkarmak konusunda faydalanan en güçlü yöntemlerden biri olan beyin fırtınası, zihin haritası ile birleştirildiğinde etkisi güçlenmektedir. Ortaya çıkan yeni fikirler, zihin haritası ile kayıt edildiğinde çıkan etkileşim öğrenmeye önemli ölçüde katkı sağlayabilir.

Beyin fırtınası yaklaşımı, bir problem üzerinde çalışmanın, fikirleri parçalamanın ve bir sorunu çözmenin en iyi yolunu bulmanın anahtarıdır. Bu yaklaşım, herhangi bir sorunu çözmenin açık ara en temel adımıdır ve zihin haritaları kullanılarak yapıldığında daha da etkilidir (Karim, 2016).

Beyin fırtınası, bir konu hakkında bildiklerinizi hatırlamak için bir tekniktir. Zihin haritalama daha sonra bu noktalar ve fikirler arasındaki ilişkiyi çözmek için kullanılabilir. Fikirlerinizi bu şekilde görsel olarak ortaya koyduğunuzda, bağlantılar kurabilir ve daha fazla

bilgi anlayışı geliştirebilirsiniz. Bir ödev, deneme, araştırma konusu veya sözlü sunum için planlamaya başlamak için iyi bir yoldur (SLC, 2007).

Beyin fırtınası, bir konu hakkında bildiklerinizi hatırlamak için bir tekniktir. Zihin haritalama daha sonra bu noktalar ve fikirler arasındaki ilişkiyi çözmek için kullanılabilir. Fikirlerinizi bu şekilde görsel olarak ortaya koyduğunuzda, bağlantılar kurabilir ve daha fazla bilgi anlayışı geliştirebilirsiniz. Bir ödev, deneme, araştırma konusu veya sözlü sunum için planlamaya başlamak için iyi bir yoldur (SLC, 2007).

Dil Öğreniminde Zihin Haritaları

Dil öğrenme aşamasında çalışılan kelimelerin unutulmaması önemlidir. Zihin haritası ile kullanılan, kalıcılık ve hatırlamayı kolaylaştıran renk, resim ve çeşitli sembollerle öğrenim süreci çok daha basit hale gelebilir (Şeyhioğlu vd., 2012).

Buran ve Filyukov (2015) yapmış oldukları çalışmada zihin haritası yönteminin İngilizce öğrenme ve öğretme konusundaki zorluklarla baş etmekte oldukça başarılı olduğunu belirtmektedir. Onlara göre her saniye artan bilgi miktarı ve lineer bir şekilde çalışmayan beynimiz bilginin küçük bir bölümünü bile algılayamadığı için İngilizce öğretme ve öğrenmede zihin haritalarının kullanılmasının hem öğretmenler hem de öğrenciler için faydalı olacaktır (Buran & Filyukov, 2015).

Kitap Okurken Zihin Haritaları

Zihin haritası tekniği öğrencilerin fikir ve düşüncelerinin organizasyonu ile ilgili problemlerin üstesinden gelmelerine yardımcı olacak güçlü bir araç olarak görülmektedir (McGriff, 2000). McGriff'e göre, "zihin haritaları, öğrencilerin bilgiyi organize etmelerine, derslerdeki, okumalardaki veya diğer öğretim materyallerindeki temel kavramları ve ilkeleri daha iyi anlamaları için kendilerini güçlendirmelerine yardımcı olmak için mükemmel bir yoldur" (2000, s.9).

Kitap okuma öncesinde genel bölümlere göz atarak, zihin haritasının çıkarılmasıyla beraber devamındaki bölümlerden gelen bilgilerin haritaya eklenmesiyle, kitabın hafızada kalma süresi arttırılabilir (Kavak, 2016).

Piri Ardanaki ve Lashkarian (2015) yaptığı çalışmanın sonucunda; anlamsal haritalamanın okuduğunu anlamayı geliştirmek için yararlı bir grafik stratejisi olarak hizmet edebileceğini saptamışlardır. Daha spesifik olarak, belirli semantik harita türleri sadece okuduğunu anlama sürecinde daha etkili olmakla kalmamış, aynı zamanda metinlerin işlenmesinde daha hızlı hale getirmiştir.

Yeni Konu Öğreniminde Zihin Haritaları

Öğrenilecek yeni konunun geneli ve alt başlıkları görsel hale getirilerek, hatırlanması kolaylaştırılıp, bilgi kalıcı hale getirilebilir (Yetkiner, 2011).

Zihin Haritalandırma, merkezi bir temadan birbiriyle ilişkili olabilen çevresel dallara akan görsel-uzaysal ilişkileri kullanarak öğrenciyi kavramları düşünmeye ve keşfetmeye teşvik eden doğrusal olmayan bir yaklaşım kullanan bir öğrenme tekniğidir. Günümüzde zihin haritalama yöntemi okullarda, endüstride ve devlette yaygın olarak kabul görüyor. Bir zihin haritasının en büyük avantajı, kelimenin tam anlamıyla bir kişinin beyninin görme ve bağlantılar oluşturma şeklini "haritalaması"dır. Bir kez ustalaştıktan sonra, beynin bilgiyi işlediği tüm yolları (kelime, görüntü, mantık, sayı, ritim, renk ve uzamsal farkındalık) kullanarak karar verme sürecine inanılmaz bir netlik ve kolaylık getirmektedir. Bu faydalarından dolayı, zihin haritalarının kullanımı öğrencilere öğrenmede yardımcı olacak bir teknik olarak umut vaat etmektedir.

İlgili Araştırmalar

Erdem (2017) üniversite öğrencilerinin zihin haritalarının kullanılmasına ve zihin haritalarının hazırlanmasındaki süreçlere ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptığı araştırmada; Erdem (2017) üniversite öğrencilerinin zihin haritalarının kullanılmasına ve zihin haritalarının hazırlanmasındaki süreçlere ilişkin görüşlerini belirlemek için yaptığı araştırmada; öğrencilerin zihin haritalarını en çok öğrendiklerini yorumlamak için kullandıkları, öğrenilenleri pekiştirmek ve kalıcılığı artırmak, özet hazırlamak, sunum hazırlamak ve not almak için kullandıklarını belirlemiştir.

Eşmekaya (2019), “Zihin Haritası Tekniğinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasının Akademik Başarı ve Kalıcılığa Etkisi” adlı tez çalışmasında zihin haritası tekniğinin sosyal bilgiler öğretimindeki akademik başarı ve kalıcılığa etkisinin araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Niğde ilinin bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 87 6.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden deneysel model yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak başarı testi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri uygulanan testlerden ve çalışma sırasında yapılan gözlemlerden elde edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda araştırma bulguları ışığında çeşitli öneriler sunulmuştur.

Kavak (2016) tarafından yazılan “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Zihin Haritası Oluşturmanın Öğrenci Başarısına, Kalıcılığa ve Öğrenmedeki Duyuşsal Özelliklere Etkisi” adlı tez çalışmasında, din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde zihin haritası tekniğinin öğrencilerin

başarısına, kalıcılığına ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisini incelemiştir. Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Elâzığ ilindeki, Bahçelievler Ortaokulunda altıncı sınıf öğrencileri üzerinde yapılmış olup, araştırmada deney ve kontrol olmak üzere iki grup bulunmaktadır. Her iki grupta da 25 kişi olmak üzere toplam 50 öğrenci üzerinde yürütülen çalışmada, nicel ve nitel araştırma desenleri birlikte kullanılarak, ortaya çıkan veriler başarı testi, tutum ve motivasyon ölçekleri, gözlem ve görüşme formlarıyla toplanmıştır. Araştırma sonunda deney ve kontrol grubu üzerinde ön test-son test oranları incelenmiş olup, deney grubunda uygulama sonrası motivasyon puanlarında anlamlı düzeyde farklılıklar gözlenmiştir. Deney grubu öğrencilerin motivasyon puanları yükselirken, kontrol grubunda ise bu durumda bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Yine zihin haritası tekniğinin uygulandığı deney grubunda, uygulama sonrası derse karşı tutumda olumlu yönde değişme aynı zamanda başarı düzeyinde artış tespit edilirken, kontrol grubunda bu yönde bir farklılığa rastlanmamıştır. Araştırmanın nitel boyutuna bakıldığında ise nicel boyutu destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır.

Kelepçe (2021) zihin haritası yönteminin fen bilimleri dersinde 4.sınıf öğrencilerinin başarılarına, bilimsel süreç becerilerine, tutumlarına ve bilişsel yüklerine etkisini araştırdığı çalışmada; zihin haritası yönteminin öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir.

Akıncı (2015), “Zihin Haritası Kullanımının 6. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Fene Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı tez çalışmada, zihin haritası tekniğinin öğrenciler üzerindeki akademik başarı, kalıcılık ve tutumlarını incelemiştir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara ili, Keçiören Ortaokulu’nda 6. Sınıfta okumakta olan 61’i deney 61’i kontrol grubu olmak üzere 122 öğrenci üzerine beş hafta süresince uygulanmıştır. Araştırmada nicel metotlardan kontrol gruplu ön test-son test araştırma metodu tercih edilmiştir. 6. sınıf fen bilimleri müfredatında bulunan ünite, deney grubunda zihin haritaları yöntemiyle işlenirken, kontrol grubundaki katılımcılarla normal öğretim şekli devam ettirilmiştir. Çalışmada akademik başarı testi uygulanmıştır. Öğrencilerin derse karşı tutumlarını ölçmek adına da tutum ölçeği uygulanmıştır. Çalışma neticesinde, deney grubu katılımcılarının akademik başarı testi son test puan ortalaması, kontrol grubu son test puan ortalamasından anlamlı bir seviyede bulunmuştur. Uygulama sonrasında tutum ölçeği kullanılarak derse yönelik tutumları açısından yapılan değerlendirme sonucunda deney grubu ile kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bunun yanında, araştırma sonrasında elde edilen veriler zihin haritaları ile desteklenmiş öğretimin bilgilerin hatırdaki kalıcılığı üzerinde daha etkili olduğunu göstermiştir.

Fidan (2012) araştırmasında nicel ve nitel araştırma desenlerinin bir arada bulunduğu karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada nicel verilerden ön test-son test, nitel verilerden görüşme ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Nicel veri analizi için SPSS-16 istatistik programı, nitel veri analizi için ise NVIVO-8 programı kullanılmıştır. 34 sorudan oluşturulan başarı testinin ortalama güçlüğü 0.54, KR-20 güvenirlik kat sayısı ise 0,73 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin Fen ve Teknoloji dersine yönelik tutumlarını belirlemek için tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipinde ve 20 sorudan oluşmaktadır. 10 olumlu ve 10 olumsuz maddeden oluşan tutum ölçeğinin güvenirliği 0.89 şeklindedir. Araştırmanın nicel ve nitel verileri birbirini destekleyici nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Analizi sonuçlarına göre, deney grubu öğrencileri daha başarılı olmuştur. Kalıcılık bakımından deney grubu katılımcılarının kalıcılık seviyelerinin daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Bunun yanında deney grubu öğrencilerinin derse yönelik tutumlarındaki artış fark edilirken bu durum kontrol grubu öğrencilerinde düşüş seyretmiştir.

Derelioğlu (2005), yaptığı araştırmada zihin haritası kullanımını, sosyal bilgiler ve hayat bilgisi dersleri açısından ele almıştır. Çalışmanın neticesinde zihin haritası yönteminin öğretmen adaylarının yaratıcılıklarına ve düşünme becerilerine olumlu yönde etkisi olduğu belirlenmiştir.

Elgin-Kıdık (2005), yaptığı çalışmada 4. sınıf öğrencileri üzerinde, geleneksel öğretim tekniği ile zihin haritası yöntemini kıyaslamıştır. Fen bilgisi dersi çerçevesinde yürütülen araştırmada öğretim tekniklerinin öğrencilerin başarıları üstünde ne kadar etkili oldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda zihin haritası yönteminin eğitsel başarıda daha başarılı sonuçlar verdiği anlaşılmıştır.

Aslan (2006), yapmış olduğu çalışmada 4. sınıf öğrencileri üstünde, geleneksel öğretim tekniği ile zihin haritası yöntemini Türkçe dersindeki becerilerine katkısı açısından kıyaslamıştır. Araştırmanın neticesinde anlama, özetleme ve hatırlama becerileri bakımından zihin haritası tekniğinin daha başarılı sonuçlar verdiği görülmüştür.

Aksoy (2022) yapmış olduğu çalışmada zihin haritası yönteminin öğrencilerde okuduğunu anlama becerisinde olumlu bir etki edip etmediğini incelemiştir. Çalışma neticesinde katılımcıların okuduğunu anlamada daha başarılı bir düzeye geldiği fark edilmiştir.

Goodnough ve Woods (2002), yaptığı araştırmada öğrencilere bir yıl boyunca zihin haritası yöntemiyle alakalı bilgiler verilmiş ve bir konu işlemiştir. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin zihin haritası yöntemine dair pozitif geri dönüşler yaptığı görülmüştür.

Holland, Holland ve Davies, (2004) yaptıkları çalışmada, üniversitede öğrencilerinin zihin haritası tekniği ile çalışma ve planlama becerilerinin gelişip gelişmeyeceği belirlemek istemişlerdir. Çalışmada sonucunda öğrencilerin zihin haritası tekniğini öğrendikleri; zihin haritasını işlerini düzenlemek için uyguladıklarını, yaşamlarının sonraki kısmında da uygulamayı sürdüreceklerini dile getirdikleri belirtilmiştir.

Karim (2016) yaptıkları çalışmada zihin haritası yöntemi ile beyin fırtınası yapmanın faydaları üzerine çalışmışlardır. Araştırmacılara göre zihin haritaları uzun zamandır bir öğretim aracı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca fikirleri oluşturmak, görselleştirmek, yapılandırmak ve sınıflandırmak için kullanılır. Beyin fırtınası yaklaşımı da bir problem üzerinde çalışmanın, fikirleri parçalamanın ve bir sorunu çözmenin en iyi yolunu bulmanın anahtarıdır. Bu yaklaşım, herhangi bir sorunu çözmenin açık ara en temel adımıdır ve zihin haritaları kullanılarak yapıldığında daha da etkilidir.

Pölzer ve Miesenberger (2015) zihin haritası yöntemi ile toplantı ve sunum yapmanın faydalarını inceledikleri çalışmada zihin haritası yönteminin sunumlarda geniş bir konuya/geniş genel bir bakış sunduğunu ve kişinin onu daha özlü bir şekilde temsil etmesine izin verdiğini belirtmişlerdir. Ayrıca daha büyük resmi ve yaratıcı yolları görmeye de teşvik etmektedir. Kişinin bir ödev için sahip olduğu kaynak materyalin seçimi ve onu nereye yerleştireceği konusunda planlama yapmasına/seçimler yapmasına olanak tanımaktadır. Gözün/beynin bakması, üzerinde düşünmesi ve hatırlaması için daha çekici ve keyifli bir form sağlamaktadır. Kısacası çalışma sonucuna göre zihin haritaları ile sunum ve toplanırlar daha etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Wilson (2016) yapmış olduğu araştırmada değişim liderlerine ve değişim katılımcılarına mevcut zihin haritalama kullanımları veya deneyimleri hakkında sorular sormuş ve organizasyonel değişim çabaları için zihin haritası kullanımına ilişkin girdilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda değişim liderlerinin %37'si ve değişim katılımcılarının %45'inin genel değişime hazırlık seviyeleri ağırlıklı olarak orta düzeyde tespit edilmiştir. Araştırmacı için bu oranlar cesaret verici olarak kabul edilmiştir.

Parikh (2016) zihin haritası tekniğinin etkililiğinin öğrencinin akademik başarıları ile bağlantılı olarak kontrol edilmesi için yaptığı araştırmada, Gujarat, Gandhinagar'ın 6. Sektöründe yer alan bir Gujarati ortaokulu olan Prerna Okulu'ndaki 120 öğrenciden oluşan bir örneklem seçmiştir. Araştırma sonucunda zihin haritası yönteminin geleneksel yöntemle göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Wai-Ling, (2004) yapmış olduğu araştırmada zihin haritası yönteminin öğrencilerin İngilizce dersindeki kompozisyon yazma becerileri üstündeki etkisini incelemiştir. Araştırma

sonucunda zihin haritası yönteminin, yazmaya başlamadan evvel planlamada etkili olduğu görülmüş ve öğrencilerin İngilizce yazma becerilerinde pozitif yönde bir katkısının olduğu anlaşılmıştır.

Bawaneh (2019) zihin haritaları öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yönteminin Ürdün'deki onuncu sınıf öğrencilerinin elektrik enerjisi kavramlarını anında başarmaları ve akılda tutmaları üzerindeki etkilerini karşılaştırmak için yaptığı araştırmada, zihin haritaları öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yönteminden daha etkili olduğunu görülmüştür.

Mirza (2016) zihin haritalamanın öğrencilerin konuşma becerisini geliştirip geliştirmediğini ve zihin haritalama stratejisinin öğrencilerin konuşma becerisini nasıl geliştirdiğini bulmak için yaptığı araştırmada, öğrencilerin zihin haritalama stratejisini algıladıklarını, konuşmada fikir üretmelerine yardımcı olduğunu tespit etmiştir. Genel bulgular, zihin haritalama stratejisi öğrencilerin konuşma becerisini geliştirdiğini göstermektedir. Son olarak yazar, zihin haritalama stratejisinin öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için kullanılabilecek stratejilerden biri olduğu sonucuna varmıştır.

Farrand, Hussain, ve Hennesy (2002), yaptıkları çalışmada kontrol grubu kendi haline bırakılırken deney grubundan zihin haritası üzerinde çalışarak başarı testine tabii tutulmuşlardır. Çalışma neticesinde ulaşılan sonuçlara bakıldığında akademik açıdan başarının deney grubunda daha yüksek fakat motivasyonun daha düşük olduğu fark edilmiştir.

Brinkmann (2003), yaptıkları çalışmada matematik derslerinde zihin haritası ile kavram haritası yöntemlerini karşılaştırmıştır. Araştırma neticesinde zihin haritası yönteminin de kavram haritası yönteminin de matematik dersinin başarısı için olumlu sonuçlar verdiği görülmüştür.

Trevino (2005), yaptığı çalışmada zihin haritası yöntemi ile özetleme yöntemini kıyaslamıştır. 7.sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada özetleme yöntemini kullanan katılımcıların zihin haritası yönteminden daha başarılı olduklarını belirlemiştir.

Harits ve Mizaniya (2021), yaptığı çalışmada tematik öğrenmede zihin haritası yönteminin öğrenenlerin hafızası üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma neticesinde zihin haritası yönteminin öğrenenlerin hafızası üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Rezapour-Nasrabad (2019), yaptığı araştırmada Zihin Haritası Öğrenme Tekniğinin (MMLT) hemşirelik öğrencilerinin öğrenmelerini iyileştirmedeki etkinliğini ölçmeye çalışmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların zihin haritası yöntemini onayladığı ve başarı oranı ile anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi gibi başlıklara yer verilmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, “görsel sanatlar dersinde uygulanan zihin haritası tekniğinin akademik başarı, tutum ve kalıcılığa olan etkisi” belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla araştırmada nicel verilerin ön test son test şeklinde eşleştirilmiş deney ve kontrol gruplu deneysel modeli yürütülmüştür. Sayısal ifade aracı olan deneysel modeller, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini belirlemeye çalışmak amacıyla doğrudan araştırmacının kontrolü altında, gözlenmek istenen verilerin üretildiği araştırma modelleridir (Karasar, 2012). Ön test-son test kontrol gruplu desen, kullanımı fazla olan bir desendir. Burada iç geçerliğin oturtulması amacıyla, dış etkenler kontrolde tutularak, katılımcıların deneysel işlem öncesi ve sonrası bağımlı değişkenlerle ölçülmesi sağlanmaktadır. Bir ilişki deseni olan ön test-son test modelinde denekler, bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçüme tabii tutulurlar. Bununla yanında, farklı deneklerden meydana gelen deney ve kontrol gruplarının sonuçlarının kıyaslanması sebebiyle de bu desen, ilişkisizdir. Bu nedenle ön test-son test kontrol gruplu desen bir karışık desendir (Büyüköztürk, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırma, Ağrı İli Patnos ilçe merkezine bağlı İMKB Ortaokulunda uygulanmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında 7. Sınıfta öğrenim gören 52 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda 26 ve kontrol grubunda 26 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Bilgiler

	Kız	Erkek
Deney	14	12
Kontrol	13	13

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, başarı testi, akademik başarı puanlarını ve ön test-son test puanlarını belirlemek için kullanılmıştır. Tutum puanlarını hesaplamak içinde görsel sanatlar tutum ölçeği kullanılmıştır.

Başarı Testi

Başarı testinin hazırlık aşamasında ilk olarak MEB müfredat programındaki Türk el sanatları konusu ve buna yönelik kazanım alanı ele alınmıştır. Bu kapsamda tema ve hedef-kazanımları bir belirtke çizelgesi geliştirilerek kazanımlar seviyelerine göre 20 tane çoktan seçmeli soru B. Bloom Taksonomisi referans alınarak oluşturulmuştur. Başarı testi geliştirilirken bilgi ve kavrama seviyelerine dair başarılarını belirlemeye yarayan sorular olmasına özen gösterilmiştir ve testin, bilgi seviyesindeki kazanımlara ait soruların Türk el sanatları konusu başlıklarına uygun olmasına dikkat edilmiştir. Dersin hedefleri doğrultusunda dört seçenekli çoktan seçmeli olarak geliştirilen bu test, araştırmada ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Başarı testi bu haliyle alan uzmanlarına ve bir ölçme değerlendirme uzmanına sunularak değerlendirmeleri istenmiştir. Uzman görüş ve önerileri doğrultusunda düzeltmeler yapılarak testin kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Başarı testlerinin geliştirilmesi aşamasında genellikle kapsam geçerliliğine bakılmakta ve test içindeki soruların ilgili kapsamı temsil edip etmediği dikkate alınmaktadır (Büyüköztürk, 2011, s. 168).

Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği

Bu ölçek Alioğlu (2015) tarafından geliştirilmiştir Katılımcılar seçenekler arasından kendilerine uygun olanı seçmeleri istenmiştir. Ölçeğin seçenekleri. Olumlu ifadeli tutum maddeleri için tamamen katılıyorum 5, katılıyorum 4, kararsızım 3, katılmıyorum 2, kesinlikle katılmıyorum 1, şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli tutum maddeleri için ise ters yönde işlenecek şekilde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmıştır.

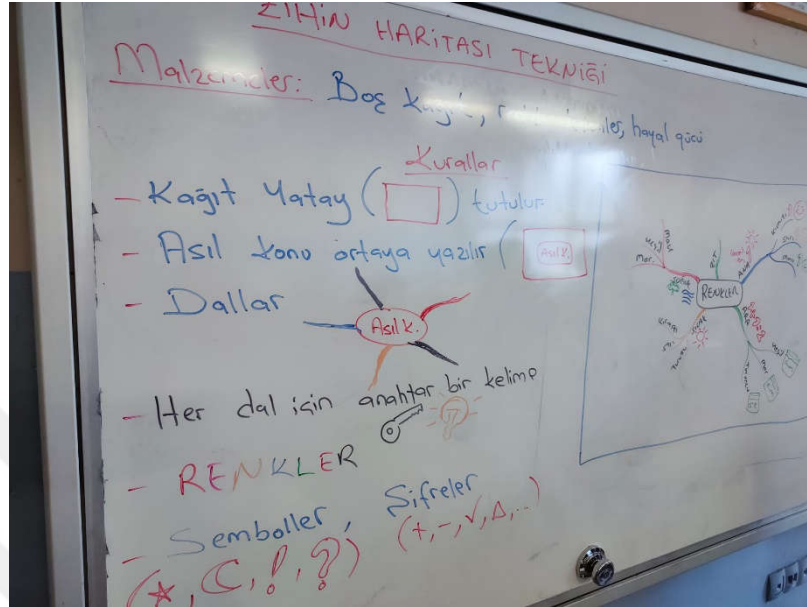
Ölçeğin bütün olarak Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre görsel sanatlar dersi tutum ölçeğinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Uygulama

Araştırma 2021-2022 Eğitim Öğretim yılında 7. Sınıfta öğrenim gören 52 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. 5 hafta süren araştırmanın ilk haftasında çalışma grubundaki öğrencilerin “Türk El Sanatları” konusu ile ilgili ön bilgi düzeylerini belirlemek, aynı zamanda deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını test etmek amacıyla Başarı Testi; ayrıca Görsel Sanatlar dersine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Tutum Ölçeği uygulanarak

gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 3: Deney Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasından Bir Kare

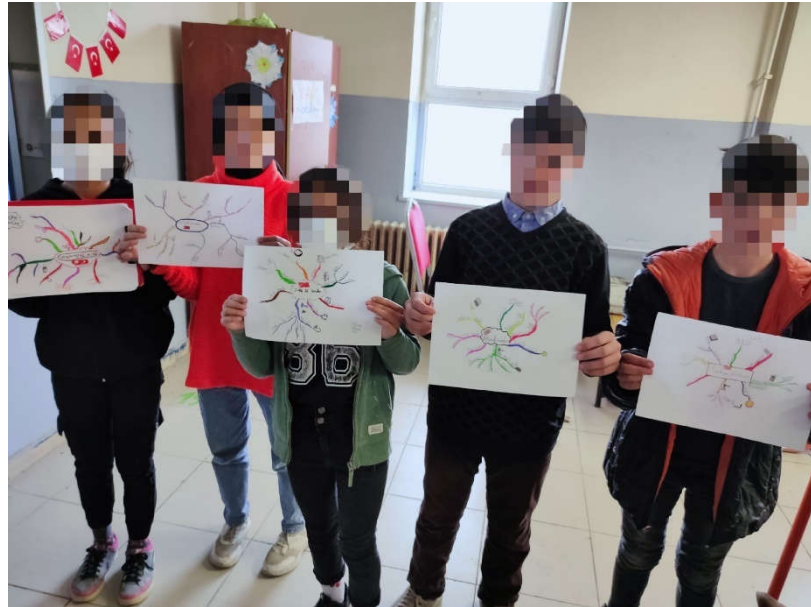
Uygulamanın ikinci haftasında deney ve kontrol grubu belirlenerek “Türk El Sanatları” konusu işlenmiştir. Deney grubu öğrencilerine yapılandırmacı eğitim yaklaşımının hâkim olduğu zihin haritası tekniği ile eğitim verilirken, kontrol grubu öğrencileri ile müfredatta hâkim olduğu anlatım yöntemi ile eğitim verilmiştir. Burada deney grubu öğrencileri konu hakkında güdülenerek zihin haritası tekniğinin uygulama sürecinde faydalanabilecekleri materyallerle desteklenmiştir. Kontrol grubu öğrencileri ile “Türk El Sanatları” konusuna dair anlatım ve dinlemeye dayalı klasik not alma teknikleri ile müfredatta mevcut olan bir öğretim gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4: Deney Grubu ile Zihin Haritası Tekniği Çalışmasından Bir Kare

Çalışmanın 3.haftasında deney grubuna zihin haritası tekniğinin ders ortamında nasıl kullanılabileceği ve bunun ne gibi avantajları olabileceği anlatılmıştır. Kontrol grubunda ise klasik anlatım yöntemi ile derslere devam edilmiştir. Derslerde konu olarak Türk El Sanatları” konusu işlenmeye devam etmiştir.

Şekil 4: Zihin Haritası Tekniği Çalışmasından Bir Kare

Çalışmanın 4. haftasında ise yine deney grubuna zihin haritası yöntemine uygun bir şekilde, kontrol grubuna ise klasik anlatım yöntemleri ile son haftada yapılacak olan başarı testi ve Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır.

Zihin haritası tekniğinin, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları üzerine etkilerini belirlemek ve anlamlı bir fark bulunup bulunmadığını belirlemek için “Türk El Sanatları” konusu ile ilgili başarı testi; Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlarındaki değişimi belirlemek için de Görsel Sanatlar Tutum Ölçeği 5 hafta sonra test olarak tekrar uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kalıcılık düzeylerini ölçmek için “Türk El Sanatları” konusu ile ilgili başarı testi ise 30 gün sonra yeniden uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın alt problemleriyle ilişkili toplanan veriler SPSS istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Başarı testi için herhangi bir puanlama yapılmamış doğru cevapların toplamı dikkate alınmıştır. Buna göre, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız ve bağımlı gruplar t testi ile analiz edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler sunulmuştur.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı “Deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda her iki gruba da araştırmanın başlangıcında başarı testi uygulanmıştır. Her iki grubun başarı testinden aldıkları puanlar arasında fark olup olmadığı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testi Öntest Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean	Std. Deviation	Levene Testi		t	p
				F	p		
ÖT-D	26	.4019	.14730	.904	.346	.393	.696
ÖT-K	26	.3865	.13458				

Tabloda görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarının öntest puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmamaktadır ($p=0.696$; $p>0.05$). Ortalama puanlara bakıldığında deney grubunun daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı da görülmektedir. Bu veriler ışığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığından dolayı Zihin Haritası Tekniğinin akademik başarı, kalıcılık ve tutum üzerindeki etkilerini belirlemek için araştırmaya başlamaya herhangi bir engel görülmemiştir.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı “Deney grubu öğrencilerinin ön test başarı puanları ile son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda başarı testi her iki gruba da araştırmanın sonunda sontest olarak uygulanmıştır. Tablo 3’te deney grubu katılımcılarının öntest-sontest puanları arasında fark olup olmadığı gösterilmektedir.

Tablo 3: *Deney Grubu Başarı Testi Öntest-Sontest Puan Ortalamaları*

Grup	n	Mean	Std. Deviation	Levene Testi		t	p
				F	p		
ÖT-D	26	.4019	.14730	4.063	.049	-12.088	.000
ST-D	26	.8269	.10221				

Tabloda görüldüğü üzere deney grubu katılımcılarının öntest ve sontest puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.000$; $p<0.05$). Deney grubu katılımcılarının sontest puan ortalamalarının öntest puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Elde edilen bulgular ışığında Görsel Sanatlar dersinde zihin haritası yönteminin kullanımının öğrencilerin akademik başarısını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı “Kontrol grubu öğrencilerinin ön test başarı puanları ile son test başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda başarı testi her iki gruba da araştırmanın sonunda sontest olarak uygulanmıştır. Tablo 4’te kontrol grubu katılımcılarının öntest-sontest puanları arasında fark olup olmadığı gösterilmektedir.

Tablo 4: *Kontrol Grubu Başarı Testi Öntest-Sontest Puan Ortalamaları*

Grup	n	Mean	Std. Deviation	Levene Testi		t	p
				F	p		
ÖT-K	26	.3907	.14292	1.815	.184	-5.761	.000
ST-K	26	.5850	.09570				

Tabloda görüldüğü üzere kontrol grubu katılımcılarının öntest ve sontest puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.000$; $p<0.05$). Kontrol grubu katılımcılarının sontest puan ortalamalarının öntest puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kontrol grubu öğrencilerinin sontest başarı puanlarının yüksek çıkması mevcut öğretim sisteminin de akademik başarıyı yükselttiğini göstermiştir.

Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacı “Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda başarı testi her iki gruba da araştırmanın sonunda sontest olarak uygulanmıştır. Tablo 5’te deney grubu ile kontrol grubu katılımcılarının sontest puanları arasında fark olup olmadığı gösterilmektedir.

Tablo 5: Deney ve Kontrol Gruplarının Başarı Testi Sontest Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean	Std. Deviation	Levene Testi		t	p
				F	p		
ST-D	26	.8269	.10221	.514	.477	9.304	.000
ST-K	26	.5865	.08314				

Tabloda görüldüğü üzere deney ve kontrol grubu katılımcılarının sontest puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p=0.000$; $p<0.05$). Deney grubu katılımcılarının sontest puan ortalamalarının kontrol grubundaki katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yapılan fark testleri sonucunda her iki grupta da sontest puan ortalamalarında bir yükseliş görülmektedir. Ancak deney grubu katılımcılarının puan ortalamaları kontrol grubu katılımcılarının puan ortalamalarının iki katı kadar yüksek çıkmıştır. Zihin haritaları yönteminin kullanıldığı deney grubunda puanların daha yüksek çıkması, Görsel Sanatlar dersinde zihin haritası yönteminin mevcut öğretim sistemine kıyasla akademik başarıyı daha çok yükselttiği görülmüştür.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacı “Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği öntutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda deney ve kontrol grubunda bulunan katılımcıların araştırma öncesi tutum ölçeği öntest puanları arasında fark olup olmadığı Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Öntutum Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean Rank	z	p
Deney Grubu	26	25.33	-.559	0.576
Kontrol Grubu	26	27.67		

Tabloda görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarının öntutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmamaktadır ($p=0.576$; $p>0.05$). Puanlara bakıldığında

ise kontrol grubunun tutum puanlarının az da olsa daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı da görülmektedir.

Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacı “Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda deney ve kontrol grubunda bulunan katılımcıların araştırma sonrası tutum ölçeği sontest puanları arasında fark olup olmadığı Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Deney ve Kontrol Gruplarının Tutum Ölçeği Sontutum Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean Rank	z	p
Deney Grubu	26	23.67	-1.347	0.178
Kontrol Grubu	26	29.33		

Tablo 7’da görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarının sontutum puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan bir fark bulunmamaktadır ($p=0.178$; $p>0.05$). Puanlara bakıldığında ise kontrol grubunun tutum puanlarının az da olsa daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu durumda Görsel Sanatlar dersinde zihin haritası tekniğinin kullanılmasının tutum açısından olumlu bir katkı sağlamadığı söylenebilir.

Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt amacı “Deney grubunun öntutum-sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda deney grubunda bulunan katılımcıların araştırma öncesi ve sonrası tutum ölçeği öntest-sontest puanları arasında fark olup olmadığı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Deney Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean Rank	z	p
Deney Grubu Öntutum	26	33.15	-3.170	0.002
Deney Grubu Sontutum	26	19.85		

Tabloda görüldüğü üzere deney grubu katılımcılarının öntutum ile sontutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p=0.002$; $p<0.05$). Deney grubu katılımcılarının öntutum puan sıralamasının sontutum puan sıralamasına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda veriler ışığında deney grubu katılımcılarının kendi içinde ön ve son tutum puanları arasında bir yükselme görülmemiştir. Bu da görsel sanatlar dersinde

zihin haritası tekniğinin kullanılmasının tutum üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Sekizinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt amacı “Kontrol grubunun öntutum-sontutum puan ortalamaları anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda kontrol grubunda bulunan katılımcıların araştırma öncesi ve sonrası tutum ölçeği öntest-sontest puanları arasında fark olup olmadığı Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Kontrol Grubunun Öntutum-Sontutum Puan Ortalamaları

Grup	n	Mean Rank	z	p
Kontrol Grubu Öntutum	26	29.46	-1.411	0.158
Kontrol Grubu Sontutum	26	23.54		

Tabloda görüldüğü üzere kontrol grubu katılımcılarının öntutum ile sontutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p=0.158$; $p>0.05$). Puanlara bakıldığında kontrol grubunun öntutum puanının son turum puanından yüksek olduğu görülmektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu veriler ışığında görsel sanatlar dersinde uygulanan mevcut eğitim sisteminin de Zihin Haritası Yöntemi gibi öğrencilerin tutumunda bir yükseliş gerçekleştirmediği görülmüştür.

Dokuzuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt amacı “Deney ve kontrol gruplarının kalıcılık test puanı ortalamalarında anlamlı bir farklılık var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda deney ve kontrol grubunda bulunan katılımcıların araştırma öncesi ve sonrası kalıcılık test puanları arasında fark olup olmadığı Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Deney ve Kontrol Grubu Arasındaki Kalıcılık Test Puanları Farkları

Grup	n	Mean Rank	z	p
Deney Grubu	26	39.46	-6.195	0.000
Kontrol Grubu	26	13.54		

Tabloda görüldüğü üzere deney ve kontrol grubunun kalıcılık test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p=0.000$; $p<0.05$). Deney grubu katılımcılarının kalıcılık puan sıralamasının kontrol grubunun puan sıralamasına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında deney grubu katılımcılarının bilgiyi daha

kalıcı bir şekilde edindiği anlaşılmaktadır. Bu da görsel sanatlar dersinde zihin haritası tekniğinin kullanılmasının kalıcılık üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde çalışmanın bulguları esasında tartışma, sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Birinci alt amaca yönelik bulgulara bakıldığında deney ve kontrol grubunun ön test başarı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde literatürde de deney ve kontrol gruplarının öntest sonuçlarında anlamlı bir farklılığın bulunamadığı çalışmalar bulunmaktadır (Kelepçe, 2021, Balım vd., 2007)

İkinci alt amaca yönelik bulgularda deney grubunun öntest son test puanlarının anlamlı bir şekilde farklı çıktığı görülmüştür. Deney grubunun son test puanları daha yüksektir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersinde zihin haritası yönteminin kullanımı akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu durum da zihin haritası tekniğinin başarısını göstermektedir. Benzer şekilde İdin ve Özdemir (2016) da zihin haritası yöntemini de kullandıkları çalışmalarında deney grubu öğrencilerinin daha yüksek puanlar aldıklarını belirlemiştir. Ayrıca Evrekli ve diğerleri (2007) de zihin haritası kullanımının öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır

Üçüncü alt amaca yönelik bulgularda kontrol grubunun öntest son test puanlarının anlamlı bir şekilde farklı çıktığı görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin son test başarı puanlarının yüksek çıkması mevcut öğretim sisteminin de akademik başarıyı yükselttiğini göstermiştir. Evrekli ve diğerleri (2007)'nin yaptığı çalışmada ise kontrol grubundaki katılımcıların öntest ve son test puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde İdin ve Özdemir (2016) de yaptıkları çalışmada kontrol grubu öntest-son test puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulamamıştır.

Dördüncü alt amaca yönelik bulgulara bakıldığında deney ve kontrol grubunun son test başarı puanlarında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Buna göre deney grubu daha yüksek puan almıştır ve bu da zihin haritası yönteminin, Görsel Sanatlar öğretim müfredatından daha başarılı olduğunu göstermektedir. Kelepçe (2021)'in fen bilimleri dersinde zihin haritası kullanımının akademik başarılarına olan etkisini ölçtüğü çalışmada da deney ve kontrol grubunun son test başarı puanlarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ayrıca Evrekli ve

diğerleri (2007), Akinoğlu ve Yasar (2007), Yaşar (2006) ve Aydın (2009) gibi farklı çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edildiği görülmüştür.

Beşinci alt amaca yönelik bulgular incelendiğinde deney ve kontrol grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Grupların tutum puanlarına bakıldığında kontrol grubunun tutum puanlarının az da olsa daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmamaktadır. Bu durumda zihin haritası tekniğinin tutum açısından olumlu bir katkısının bulunmadığı görülmüştür. Akinoğlu ve Yasar (2007) da zihin haritası tekniği ile fen öğretiminde not almanın öğrencilerin tutumlarına, akademik başarılarına ve kavram öğrenmelerine etkisini incelediği çalışmasında deney ve kontrol grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Kelepçe (2021) de çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Altıncı alt amaca yönelik bulgular incelendiğinde de deney ve kontrol gruplarının sontutum puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Grupların tutum puanlarına bakıldığında kontrol grubunun tutum puanlarının az da olsa daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda zihin haritası tekniğinin tutum açısından olumlu bir katkısının bulunmadığı söylenebilecektir. Ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı da görülmektedir. Benzer şekilde Kelepçe (2021) ve Akinoğlu ve Yasar (2007) da çalışmalarında deney ve kontrol grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Yedinci alt amaca yönelik bulgularda deney grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Elde edilen puanlara bakıldığında deney grubundaki katılımcıların tutum puanlarında düşük olduğu görülmüştür. Bu da zihin haritası tekniğinin tutum üzerinde olumlu bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşmış çalışmaların olduğu görülmektedir. Örneğin İdin ve Özdemir (2016) “proje tabanlı öğrenme kapsamında gerçekleştirilen ders dışı egzersiz çalışmalarına ilişkin öğrenci görüşleri” adlı çalışmalarında deney grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanı sıra Akinoğlu ve Yasar (2007) da çalışmasında deney grubu katılımcılarının öntutum ve sontutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Sekizinci alt amaca yönelik bulgularda kontrol grubunun öntutum ve sontutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak puanlara bakıldığında kontrol grubunun öntutum puanının son turum puanından yüksek olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında zihin haritası tekniğinin Görsel Sanatlar dersinde olumlu bir katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Ancak bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı da görülmektedir. Literatür

incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşmış çalışmaların olduğu görülmektedir (Özdemir, 2016; Keleş, 2021; Akınoğlu & Yasar, 2007).

Dokuzuncu alt amaca yönelik bulgulara deney grubu katılımcılarının kontrol grubundaki katılımcılara nazaran daha yüksek kalıcılık puanlarına ulaştığı ve aralarında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Buna göre zihin haritası yönteminin kalıcılık üzerinden olumlu ve anlamlı bir etkisi olduğu anlaşılmıştır. Kartal ve Turan (2015)'in hazırladığı “ilköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanılgıları” adlı çalışmada da deney grubu katılımcılarının kontrol grubundaki katılımcılardan daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Ayrıca Aydın (2010)'un zihin haritalama tekniğinin dinlenen anlamaya ve kalıcılığa etkisini belirlemeye çalıştığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre katılımcıların başarı testlerinde deney grubu son test puanlarında daha başarılı olmuştur. Bu durum da zihin haritası yönteminin öğrencinin başarısında olumlu bir katkısının olduğunu göstermektedir. Zihin haritası yönteminin uygulanmadan önce yapılan öntest puanlarında deney ve kontrol gruplarının puanlarında önemli bir farkın bulunmaması ve ayrıca istatistiksel olarak da anlamlı bir farkın çıkmaması bu durumu daha da belirgin kılmaktadır.

Ancak aynı durum tutum ölçeği puanlarında görülmemiştir. Deney grubunda son tutum puanlarında her ne kadar istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülse de son tutum puanlarının öntutum puanlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Bu da öğrencilerin derse bakış açısında daha olumsuz bir düşünceye yöneldikleri anlamına gelmektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında zihin haritası yönteminin öğrencilerdeki başarı oranını yükselttiğini ancak derse karşı olan tutumlarında aynı başarıyı gösteremediğini söylemek mümkündür.

Öneriler

Zihin haritası yönteminin öğrenci başarısındaki olumlu etkisi göz önünde bulundurularak, görsel sanatlar dersinde daha etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak faydalı olacaktır.

Hem öğrencilere hem de öğretmenlere zihin haritası oluşturma ile ilgili bilgilendirici eğitimler verilebilir.

Aynı araştırma ortaokul kurumlarındaki diğer şubelere de yapılabilir.

Ayrıca benzer bir çalışma ilköğretim, lise ve üniversite gibi farklı derecelerde de yapılabilir.

Akademik başarının yanı sıra zihin haritası yönteminin sosyal ve bilişsel farklı alanlardaki etkisini saptamaya yönelik çalışmalar da yapılabilir.

Zihin haritaları yöntemi resim ve müzik dersi gibi sanatsal alanlarda ve beden eğitimi gibi spora yönelik alanlarda da sınıanabilir.

Öğrencilerin zihin haritası oluşturmaya yönelik tutumlarını olumluya çevirebilmek adına bu çalışmaları daha keyifli hale getirmenin yolları düşünölmelidir.

Farklı eğitim-öğretim ortamlarında zihin haritası yöntemleri denenebilecektir.

Daha düşük sayıda öğrenci üzerinde uygulamalar yapılarak verimliliğin artmasına destek olunabilir.

Zihin haritası yöntemi için daha geniş bir zaman dilimi ayrılacak yeni çalışmalar yapılabilir.

Üzerinde çalışma yapılan grupların sayısı artırılabilir (birden fazla kontrol ve deney grubu oluşturulabilir).

Teknolojiden de faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, B. (2015). *Zihin haritası kullanımının 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarı, kalıcılık ve fene yönelik tutumlarına etkisi*. (Tez No. 398719)[Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi-Aksaray].Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Aksoy, S. (2022). Zihin haritası yönteminin ilkokul 3. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama ve özetleme becerilerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Alioğlu, E. (2014). *Proje taban öğrenme yaklaşımının ortaokula 6. sınıf görsel sanatlar dersi ebru ünitesinin öğrenci başarısına, tutumuna ve kalıcılığa etkisi*. (Tez No. 357648) [Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi-Diyarbakır]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akinoglu, O., & Yasar, Z. (2007). The effects of note taking in science education through the mind mapping technique on students'attitudes, academic achievement and concept learning. *Journal of Baltic Science Education*, 6(3), 34-43.
- Artut, A. (2011). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı.
- Atak, M. (2007). Örgütlerde sürekli eğitimin önemi ve öğrenen örgüt oluşturma sürecine etkisi. *Havacılık ve Uzun Teknolojileri Dergisi*, 3(1), 63-70.
- Aydın, G. (2010). Zihin haritalama tekniğinin dinlenen anlamaya ve kalıcılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 1-16.
- Balım, A. G. (2013). The effect of mind-mapping applications on upper primary students' success and inquiry-learning skills in science and environment education. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 22(4), 337-352.
- Balyemez, S. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri içinde*. Pegem Akademi.
- Beyer, M. (1996). *Mit mind mapping zum anspruchsvollen denk-management*. (Karriereberater, Dü.)
- Buddy, J. W. (2004). Mind maps as classroom exercises. *Journal of Economic Education*, 35(1), 35-48.
- Buzan, T. (2007). *The mind map book*. BBC Active.
- Buzan, T. (1976). *Use both sides of your brain*. New York: E. P. Dutton&Co.
- Buzan, T. (2003). *Yaratıcı Zekânın Gücü* (Cilt 2). (B. Kurt, Çev.) Eplison Yayıncılık Hizmetleri Tic. San. Ltd. Şti.
- Buzlu, E. (2019). *Zihin haritalama tekniğinin ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerine ve okuma tutumlarına etkisi*. Tez No. 587488)[Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Büyükoztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş. (2014). *Deneyisel desenler* (Cilt 3). Pegem Yayıncılık.
- Brinkmann, A. (2003). Graphical knowledge display- mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics education. *mathematics education review*, 16, 35-48.

- Fun, C. S., & Maskat, N. (2010). Teacher-centered mind mapping vs student-centered mind mapping in the teaching of accounting at pre-U Level–An action research. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 7, 240-246.
- Cömert, M. (2002). *Yaparak yaşayarak öğrenme*. Sanat eğitimi sempozyumu. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Çakıroğlu, A. (2008). Üst bilişsel strateji öğretiminin okuduğunu anlama başarı düzeyi düşük öğrenci erişimi artırımına etkisi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(0(16), 1-13.
- Çamlı, H. (2009). *Bilgisayar destekli zihin haritalama tekniğinin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına, fene ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi*. (Tez No. 255472)[Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi-İzmir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çellek, T. (2003). Sanat ve bilim eğitiminde yaratıcılık. *Pivolka* (2(8)), 3-10.
- Demir, T. (2013) Türkçe öğretimi dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 53-76.
- Dılmaç, O. (2009). *Yüz yıllar arasında Avrupa'da akademik düzeyde sanat eğitiminin oluşumu ve Türkiye'deki sanat*. (Tez No. 241784) [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ede, Ç. (2012). *Zihin haritalama tekniğinin öğrencilerin türkçe okuma metinlerini anlama, başarı ve öğrenmelerinin kalıcılığına etkisi*. (Tez No. 323374)[Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eisner, E. W. (2003). School of education, stanford university. journal of educational research. *Artistry in Education*(47(3)).
- Eroğlu, Ö. (2016). *Bir resme nasıl bakmalıyız*. Tekhne Yayınları.
- Eşmekaya, F. (2019). *Zihin haritası tekniğinin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasının akademik başarı ve kalıcılığa etkisi*. (Tez No. 560950)[Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi-Niğde]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Evrekli, E., Balım, A. G., & İnel Ekici, D. İ. D. E. M. (2012). Kavram ve zihin haritası kullanımının öğrencilerin kavramları anlama düzeyleri ile fen ve teknolojiye yönelik tutumları üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 229-250.
- Fidan, E. K. (2012). *Fen ve teknoloji dersinde bilgisayar destekli zihin haritası oluşturma öğrencilerin akademik başarısına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi*. (Tez No. 192680) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Filiz, S. B. (2002). *Soru cevap yöntemine ilişkin öğretimin öğretmenlerin soru sorma düzeyi ve tekniklerine etkisi*. (Tez No. 113287) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Genç, S. Z. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(9(1)), 89-102.
- Genç, Z. (1990). *Sanat eğitiminin düşsel temelleri, orta öğretim kurumlarının resim-iş eğitimi ve sorunları*. Şafak Matbaacılık.
- Gün, Ö. (2014). Proje yöntemi. F. Güneş (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri*, 155-158. Pegem Akademi.

- Güvenilir, T. ve Yılmaz, M . (2018). Görsel sanatlar eğitiminde bellek eğitimi yönteminin öğrencilerin stereotip bitki çizimlerine etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 44, 28-46.
- Harits, D. A., & Mizaniya, M. (2021). The Effect of The Mind Map Method on The Students' Memory in Thematic Learning. Al-Adzka: Jurnal Ilmiah Pendidikan Guru Madrasah Ibtidaiyah, 11(1), 1-9.
- Işık, A. D. (2014). Anlatım yöntemi. F. Güneş (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri*, 111-113. Pegem Akademi.
- İdin, Ş. ve Özdemir, P. (2016). Proje tabanlı öğrenme kapsamında gerçekleştirilen ders dışı egzersiz çalışmalarına ilişkin öğrenci görüşleri, *ilköğretim online*, 15(3), 761-777.
- Kan, A. Ü. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde bireysel ve grupla zihin haritası oluşturma yönteminin öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi*. (Tez No. 306487) [Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kansu Çelik, F. (2018). Düz anlatım yöntemi ile gösterip yaptırma yönteminin ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin kübizmi öğrenmeleri üzerindeki etkisi. Conference: 13. International Balkan Education & Science CongressAt: Trakya University / Edirne.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (24. baskı). Nobel Yayıncılık.
- Karim, R. (2018). Technology-assisted mind mapping technique in writing classrooms: An innovative approach. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 8(4), 1092–1103.
- Kartal, A. (2011). *Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı, tutumu ve kalıcılığına etkisi*. Tez No. 294136) [Yüksek Lisans Tezi, Rize Üniversitesi-Rize]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kartal, A., ve Turan, İ. (2015). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında vatandaşlık bilgileri ile ilgili kavram yanlışları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 34(2), 373-383.
- Kartal, A. ve Turan, İ. (2015). Zihin haritalama tekniğinin sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı ve kalıcılığına etkisi. *International Journal of Social Science*, 33, 443-454.
- Kavak, R. (2016). *Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde zihin haritası oluşturma yönteminin öğrenci başarısına, kalıcılığa ve öğrenmedeki duyuşsal özelliklere etkisi*. (Tez No. 443019) [Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi-Elazığ]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Keleş, O. (2021). *Fen bilimleri dersinde zihin haritası kullanımının 4. sınıf öğrencilerinin başarılarına, bilimsel süreç becerilerine, tutumlarına ve bilişsel yüklerine etkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Kılıç, L. K. (2009). *Zihin haritalama tekniğinin dinlenen anlamaya etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum].
- Mercin, L. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(9), 14-20.
- Pınar, M.P.D. (2017). *Fen bilimleri öğretimi*. Pegem Akademi.
- Punzalan, J. F. (2018). *The impact of visual Arts in Students' academic performance. international journal of education and research. mololos city*. Bulacan, Philippines.
- Rezapour-Nasrabad, R. (2019). Mind map learning technique: An educational interactive approach. *International Journal of Pharmaceutical Research*, 11(1), 1593-1597.

- Rose, C. (1997). *Accelerated learning for the 21 century*. Delacorte.
- San, İ. (1982). Sanat eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15(1), 215-226.
- Selçuk, E. (2015). *Müzik dersinde zihin haritalama tekniği kullanımının öğrenci başarısı ve tutumlarına etkisi*. (Tez No. 437054) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sezai, İ. (1995). *21.Yüzyıl öğretmeni*. Uluslararası dünya öğretmen eğitimi konferansı.
- Sönmez, V. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Svantesson, I. (1992). *Mind Mappingund Gedächtnistraining*. Bremen: GABAL.
- Şahin, Ö. (2012). *Zihin haritası yöntemi*. <http://www.kendinigelistir.com/zihin-haritasi-yontemi/> adresinden alınmıştır
- Şen, E. (2012). Zihin haritası tekniğinin güzel sanatlar ve spor liselerindeki keman derslerinde öğrencilerin bilişsel ve devinimsel becerilerinin geliştirilmesine etkisi. (Tez No. 349931) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şentürk, C. (2009). *Eğitimde yeniden yapılanma ve yapılandırmacılık*. <https://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/57-23/83-egitimde-yeniden-yapilanma-ve-yapilandirmacilik.html> adresinden alınmıştır
- Şeyhioğlu, A. A., & K. (2012). *ygulama örnekleri ile coğrafya eğitiminde kavram ve zihin haritaları*. Pegem Akademi.
- Tan, Ş. (2012). *ğretim ilke ve yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Tuzlak, B. (2004). *Sanat eğitimi ve çevre ilişkisi*. Tez No. 19036) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Türkdoğan, G. (1984). *Sanat eğitimi yöntemleri (Resim İş Öğretimi)*. Gazi Eğitim Enstitüsü 2. baskı.
- Trevino, C. (2005). Mind mapping and outlining: Comparing two types of graphic organizers for learning seventh- grade life science. Unpublished Dissertation of Doctor of Philosophy,Texas Tech University,.
- Uysal, H. (2014). Gezi gözlem. F. Güneş (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri*, (1.baskı, ss. 317-319).
- ÜREDİ, İ. T., Şengül, S., & Gürdal, A. (2008). Matematik öğretiminde problem çözme stratejisi olarak canlandırma kullanılmasının öğrenci başarısına ve hatırlama düzeyine etkisi. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 25(2), 21-33.
- Williams, M. H. (1999). Dssertation University of Norty Texasin Partial. *TheEffects of a brain-based, learning strategy, mindmapping, on achievennet of adults in a training environment with considerationto learning stylesand brain hemisphericity*.
- Yaşar, I. Z. (2006). Fen eğitiminde zihin haritalama tekniğiyle not tutmanın kavram öğrenmeye ve başarıya etkisi. (Tez No. 191644) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yelken,T.Y ve Akay, C. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. (2.Baskı). Anı Yayıncılık.
- Yeniceli, K. (2019). . *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde zihin haritalamanın kullanımının öğrencilerin başarılarına ve tutumlarına etkisi*. (Tez No. 601370) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Yetkiner, A. (2011). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (3. Baskı). Pegem Akademi.

EKLER

Ek-1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

Sınıfı:

Yaş:

Cinsiyet:

Aşağıdaki verilen cümleler, Görsel Sanatlar Dersine yönelik görüş ve düşüncelerinizi belirlemek amacıyla. Her cümleyi dikkatle okuyarak size uygun gelen seçeneklerden sadece birine (X) işaretini koyunuz.

Teşekkürler.

		<i>Tam amen</i>	<i>Katılı yorum</i>	<i>Kara sızım</i>	<i>Katıl mıyorum</i>	<i>Hiç katılmıyorum</i>
	Görsel Sanatlar Dersi çok sevdiğim derslerden biridir.					
	Görsel Sanatlar Dersinde işlenen konular sıkıcıdır.					
	Görsel Sanatlar Dersinde kendimi rahat ve dinlenmiş hissediyorum.					
	Görsel Sanatlar Dersine ilgi duymuyorum.					
	İnsanlar resim yaparak birbirleriyle daha iyi ilişkiler kurabilir.					
	Resim yaparken canım sıkılıyor.					
	Gelecekte Görsel Sanatlar öğretmeni olmak istiyorum.					
	Görsel Sanatlar Dersinden nefret ediyorum					
	Görsel Sanatlar Dersinde birçok yeni şey öğrendiğime inanıyorum.					
0	Belirli gün ve haftaların Görsel Sanatlar Dersinde konu edilmesini istiyorum.					
1	Görsel Sanatlar Dersi ders saatlerinin daha çok olmasını isterim.					
2	Görsel Sanatlar Dersinin adını bile duymak istemiyorum.					
3	Zorunlu olmasam Görsel Sanatlar Dersine katılmam					
4	Görsel Sanatlar Dersinde yapılan etkinliklere zevkle katılıyorum					
5	Görsel Sanatlar Dersi dışında resim yapmam.					
6	Ders dışında da resim yapmaktan hoşlanırım.					
7	Görsel Sanatlar Dersindeki etkinlikleri kendimle ilgili ve ilginç bulmuyorum.					
8	Görsel Sanatlar Dersine sadece sınıf geçmek için çalışırım.					
9	Görsel Sanatlar Dersinin daha uzun sürelerde işlenmesini istemem.					
0	Lise ve Üniversitede de sanat(resim) derslerine devam etmek isterim.					

1	Resim (sanat) çalışmalarının bir şeyleri gerçekçi olarak ortaya koyduğuna inanmıyorum.					
2	Doğa görüntülerinin resimlerini yapmak her zaman ilgimi çeker.					
3	Sevgi ve yaşama sevinci gibi duygularım ile heyecan, coşku ve üzüntülerimi resim yoluyla anlatmayı sevmem.					
4	Resim sergilerini sıkça gezerim.					
5	Bir sanat eseri meydana getirmekten zevk alırım.					
6	Evde desen, grafik, özgün baskı, karikatür gibi sanatsal çalışmalar yapmaktan hoşlanırım.					
7	Benim için Görsel Sanatlar Dersi diğer derslerden daha önemlidir.					
8	Yazılı ve görüntülü basında (gazete, dergi, TV.) resim(sanat) ile ilgili programları öncelikle izlerim.					
9	Görsel Sanatlar Dersinin geleceğimizi etkileyecek öneme olmadığına inanıyorum.					
0	Ünlü ressamlar ve grafik sanatçılarıyla tanışmak isterim.					

Ek-2. Başarı Testi

1-Türk süsleme sanatının önemli bir bölümünü işlemler alır. Dokuma ve deri üzerine iğne ile çeşitli cins ve renkteki ipliklerle yapılan süslemeye ne denir?

- A) Nakış B) işleme
C) Desen D) Motif

2-Tarihte ilk işleme örneklerine hangi zamanda rastlanır?

- A) Çin’de B) Fin Cumhuriyetinde
C) Hindu Tapınaklarında D) Orta Asya Türklerinde

3-Aşağıdakilerden hangisi ahşap işleme sanatı tekniği değildir?

- A) Oyma B) Kakma
C) Kündekârî D) Sütun

4- Çözülmüş çamurdan yapılmış toprak tencerelere ne denir?

- A) Niş B) Asa
C) Çömlek D) Buhurdan

5-Günümüzde daha çok İslam kökenli kitap bezeme sanatlarına verilen ad nedir?

- A) Tezhip B) Bezeme
C) Kiriş D) Hat

6-Çok ince işlenmiş ve küçük boyutlu resimlere ve bu tür resim sanatına verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Maden B) Minyatür
C) Niş D) Dolgu

7- Eski kalın taş duvarlı evlerde bazı günlük kullanılacak eşyaları koymak için açılmış dekoratif girintilere ne denir?

- A) Maden B) Minyatür
C) Niş D) Dolgu

8- Yünün basit bir tarzda ayakla çiğnenip, birbirine girift hâle getirilmesiyle elde edilen ürünlere ne denir?

- A) Keçe B) Çorap
C) Kuşlu D) Fes

9-Bir kısmı içine ateş konularak ısıtıcı olarak da kullanılan araçlara ne denir?

- A) Buhurdan B) Kandil zarfı
C) Havan D) Rahle

10-Anadolu’da Selçuklu döneminde gelişip kendine özgü bir niteliğe ulaşmış olup, Selçuklu ve Beylikler döneminde daha çok mihrap, cami kapısı, dolap kapakları gibi mimari elemanlar olup üstün işçilik içermiş sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hat Sanatı B) Ahşap Sanatı
C) Tunç Sanatı D) Bronz havanlar

11-Aşağıdakilerden hangisi ahşap işleme sanatı tekniği değildir?

- A) Oyma B) Kakma
C) Kündekâri D) Sütun

12-Yürürken dayanıp kuvvet almak için genellikle erkekler, bazen de kadınlar tarafından taşınan özel olarak yapılmış sopalara ne denir?

- A) Niş B) Rahle
C) Baston D) Tığ

13- Çözülmüş çamurdan yapılmış toprak tencerelere ne denir?

- A) Niş B) Asa
C) Çömlek D) Buhurdan

14- Günümüzde daha çok İslam kökenli kitap bezeme sanatlarına verilen ad nedir?

- A) Tezhip B) Bezeme
C) Kiriş D) Hat

15- Çok ince işlenmiş ve küçük boyutlu resimlere ve bu tür resim sanatına verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Maden B) Minyatür
C) Niş D) Dolgu

16- Eski kalın taş duvarlı evlerde bazı günlük kullanılacak eşyaları koymak için açılmış dekoratif girintilere ne denir?

- A) Maden B) Minyatür
C) Niş D) Dolgu

17- Yünün basit bir tarzda ayakla çiğnenip, birbirine girift hâle getirilmesiyle elde edilen ürünlere ne denir?

- A) Keçe B) Çorap
C) Kuşlu D) Fes

18- Yoğunlaştırılmış su üzerine resim yapma sanatına ne denir?

- A) Ebru B) Hat
C) Süsleme D) Tezhip

19- Önceleri kitap okumak ve yazı yazmak için düşünülmüş hareketli ve sabit masalara ne denir?

- A) Masa B) Rahle
C) Tabure D) Taş

20- Kösele” denilen kalın deri ve normal ince deri ile hayvan koşum takımları kemer, silah kılıfı mermi kılıfı çanta gibi avcı gereçlerinin yapıldığı sanata ne denir?

- A) Kündekari B) Hat
C) Saraçlık D) Oymacılık

EK-3.Veli Onam Formu

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisi” adıyla, 2021-2022 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığa Etkisinin belirlenmesi.

Araştırma Uygulaması: Anket / Görüşme / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Engin BARAN

İletişim bilgileri :

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi

.....

.....’in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Ek-4. Etik Kurulu Kararı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :24.02.2022
Toplantının Sayısı :03

Karar-24: Danışmanlığını Doç.Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Engin BARAN'nın "Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığına Etkisi" isimli yüksek lisans tez çalışması ile ilgili etik kurul onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçeninin "Görsel Sanatlar Dersinde Uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı, Tutum ve Kalıcılığına Etkisi" isimli tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,
oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Birim Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. YAVUZ TAŞKESENİOĞLU
Birim Etik Kurul Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. DEMİR ASLAN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mücahit DİLEKMEN
Birim Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Barış DEMİRCİ
Raportör

Ek-5. Araştırma Uygulama İzinleri

AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

KEREM T

Sayı : E-78971437-20-46010240
Konu : Araştırma İzni
(Engin BARAN)

18/03/2022

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Atatürk Üniversitesi E-531080037-605,01-29630 sayılı ve 24.02.2022 tarihli yazısı

Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Ana Bilim Dalı Öğrencisi Engin BARAN'ın **"Görsel Sanatlar Dersinde uygulanan Zihin Haritası Tekniğinin Öğrencilerin Akademik Başarı , Tutum ve Kalıcılığa Etkisi"** başlıklı tez çalışmasının müdürlüğümüze bağlı okullarda uygulaması uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan KÖKREK
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Kerem TÜRKER
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK;
- İl MEM Komisyon Tutanağı
-İlgide Kayıtlı Yazı ve Ekleri

Bu belge güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Adres : İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü
AR-GE Birimi Merkez/AĞRI
Telefon No : 0 (472) 280 94 42
E-Posta:
Kop Adresi : mebu@il.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>

Bügi için : Muhammed Fatih TURAN

Unvan : Öğretmen

İnternet Adresi: Faks:

Bu e-yaak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evnaksanpa.meb.gov.tr> adresinden 2918-2d80-3ed2-a5ab-c329 kodu ile teyit edilebilir.

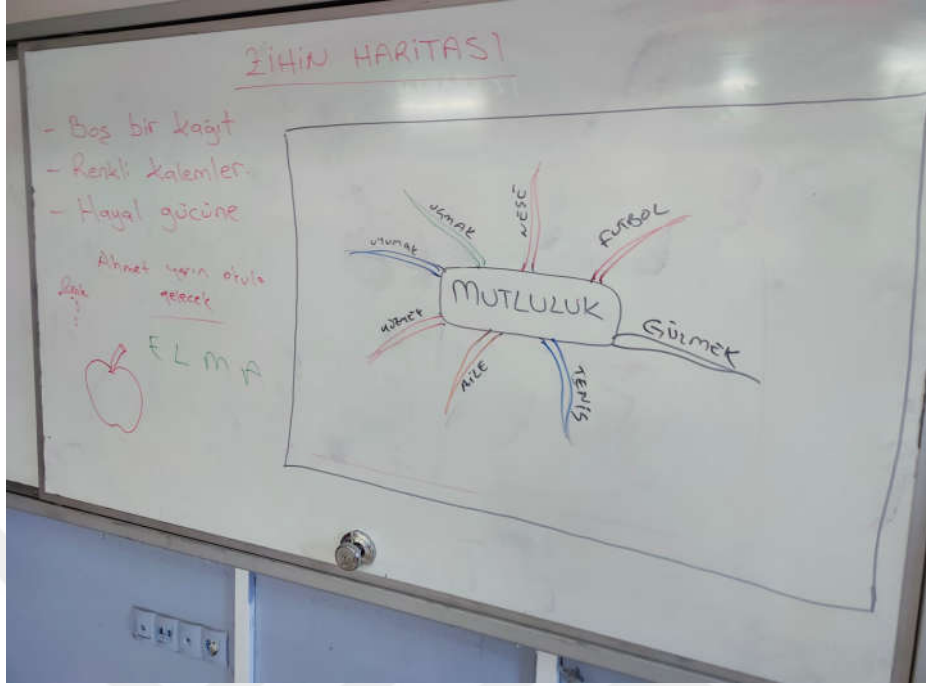
AĞRI İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ARAŞTIRMA UYGULAMA İZİN KOMİSYONU BAŞKANLIĞI

Müdürlüğümüze Araştırma Uygulama İzni için 624088 sayılı yazı/dilekçe ile başvuran Engin BARAN adlı öğrencinin ekte belirtilen 2020/2 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Araştırma Uygulama İzni Genelgesi doğrultusunda Müdürlüğümüze gönderilen evraklar komisyonumuzca incelenmiş olup herhangi bir eksiklik ve aykırılık olmadığından araştırma uygulama izni verilmesi uygun görülmüştür. İşbu komisyonumuzca tutanak tutulup imzalanmıştır.

Nesim ZARİÇ
Öğretmen
Üye

Mehmet Baki DURSUN
Şef
Üye

Ek-6. Deney Grubu Uygulama Fotoğrafları

Resim 5: Zihin Haritası Tekniği Örneği Anlatımından Bir Kare

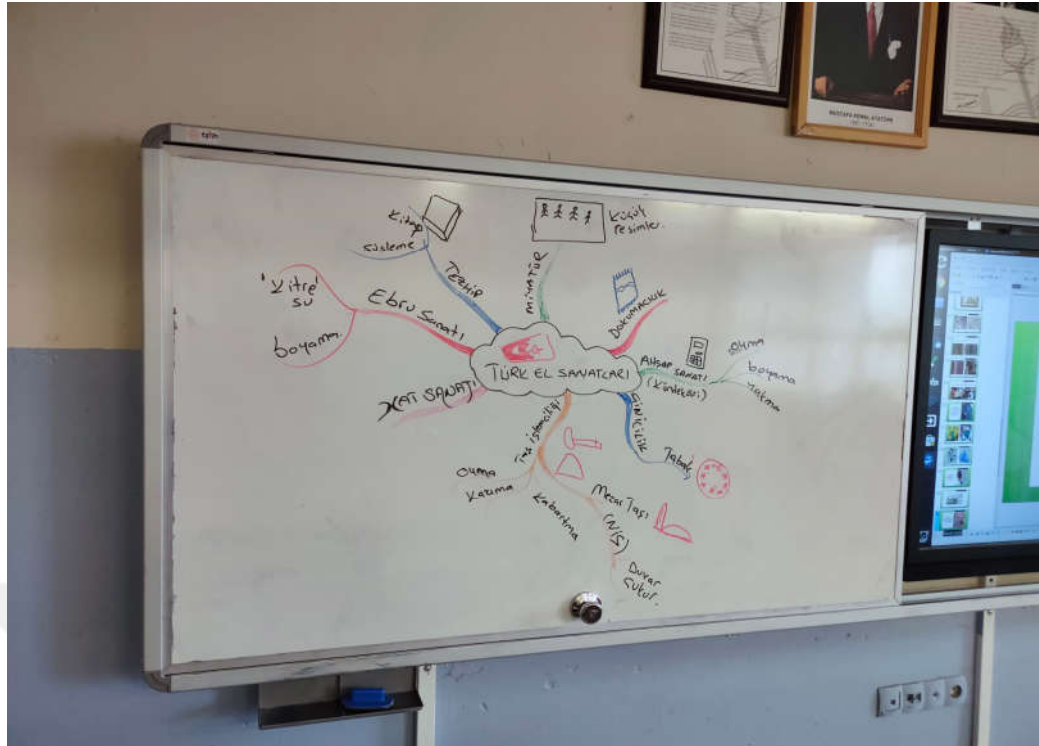
Resim 6: Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare

Resim 8: Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare

Resim 9: Zihin Haritası Tekniği Öğrenci Çalışmalarından Bir Kare

Resim 10: Zihin Haritası Tekniği ile Türk El Sanatları Konusu Anlatımından Bir Kare

Ek-7. Kontrol Grubu Fotoğrafları

Resim 11: *Başarı Testinden Bir Kare*

Resim 12: *Başarı Testinden Bir Kare*

ÖZ GEÇMİŞ

İlk ve ortaöğrenimini Fevzi Geyik İlköğretim Okulunda tamamladı. Van Cumhuriyet Anadolu Lisesinde lise öğrenimini tamamladı. Lisans öğrenimini Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim İş Öğretmenliği bölümünde tamamladı. Patnos İMKB Ortaokulunda Görsel Sanatlar öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

